

Biedrs J. V. STAĻINS pieņēmis

Vispasaules Miera Padomes
vicepriekšsēdētāju PJETRO NENNI

17. jūlijā biedram J. V. Staļinam bija saruna ar Vispasaules
Miera Padomes vicepriekšsēdētāju PJETRO NENNI.

(TASS)

Divpadsmitā gadareize

1940. gada vasara latviešu tautas vēsturē iegājusi ar augstu paceltiem sarkaniem karogiem, varenām demonstrācijām, tautas masu gaviļiem. Jūlija, jūlija un augusta dienas piesātinātas notikumiem, pārvērtībām, vēsturiskiem aktiem, kas iezīmē jaunas dzīves sākumu. Jau pašas pirmās padomju iekārtas dienās bija skaidrs, ka tā ir patiesa tautas revolūcija, tautas mūšeno sapņu piepilde, un ka tā atraisīs Latvijā vēl nepieredzētus radīšanas spēkus, aumodnās tautas ģeniju, kas bija dusējis gandrīz kā Pumpura dzejoļa varonis gadsimtus, un ka atbrīvoto tautas garu vairs nesavažos un nesalausīs nekādas jaunas varas.

Tagad, pēc divpadsmit gadiem, isti redzam un izprotam, cik dziļi un plaši ievēroti notikumi, kādi revolucionāri procesi norisinājušies saimnieciskajās un sabiedriskajās jomās, ļaužu apziņā, kulturā, pašā zemes izskatā. Padomju Latvija celta uz nesatricināmiem pamatiem un tai atvērti bezgalīgi apvārsņi. Strādājam, ceļam, radām kopā ar lielo brāļu saimi, visciešākā sadraudzībā ar diženo krievu tautu, mūšeno mūsu aizstāvi, skolotāju, ledvesmotāju. Verenus gara ieročus latviešu rakstniekiem, māksliniekiem, zinātniekiem devusi marksisma-lenīnisma mācība, kas tik auglīgi ietekmējusi Padomju Latvijas krāšņo kultūras uzplaukumu. Padomju iekārta piepilda darbaļaužu līgas, rada visplašākās augšanas iespējas atsevišķam cilvēkam, kolektīvam, nacijai.

Nekad vēl, nekādos citos laikos mūsu dzimtenē laudis nav strādājuši tik aizrautīgi un kvēli un reizē tik mērķtiecīgi un neatlaidīgi kā tagad, padomju iekārta. Neatbalda nekādas grūtības, paši sarežģītākie uzdevumi tāsni skubināt skubina, lai tos atrisinā drīzāk un labāk, socialistiskās sacensības gars spārno laudis un kolektīvus, un jo lielākas prasības, jo vairāk iekāst, mūrūdās un paveic īpatnis, cečhs, kolchozs, rajons, apgabals, republika.

Sendienām mūsu tauta saukta par darbīgu, izturīgu, apdāvinātu. Bet kāda gan jēga un nozīme varēja būt visām šīm slavējamām īpašībām gadsimtu līgajā nomāktībā, vai tas nu būtu bijis Baltijas muļžnieku vai pašu latviešu buržuāzijas klaušās, pašu sviedros un asarās mirstot, ar žogu žogiem no lielās dzīves norobežojoties. Rakstnieki, gleznotāji, komponisti buržuāzijas laikos, mērķtiecīgi ermodamies pēc Rietumeiropas paraugiem, centās apvienot tukšo zvārguļu formalismu, erotiku un mistiku, bojā ejai nolemtas šķiras pesimismu ar gluži ārišķīgiem tautiskiem piekareklēm, ākstīgi uzgleznotām senču ķēniņu bārdām, alzsargiem un dlevturiem. Saprotams, māksla radās tikai smieklīgi un pretīgi izdzimtepi, pūpēži un tukši nieki, kam nav ne vietas, ne pēdu mūsu tautas kultūras vēsturē.

Ar pirmo padomju dienu un vēlāk pašu vīsniknāko cīņu laikā, visviedrānākajā darba ievēlē šai vēsturē rakstīja rindu pēc rindas vēra līekamus sasniegumus. Padomju Latvijas kultūras darbinieki visās jomās. Radās simfonijas, dziesmas, romāni, gleznas, poēmas, lugas, skatuves tēli, kas pildīja un pilda mākslas un zinātnes patieso augsto uzdevumu, ceļ cilvēku augšup, sauc cīņā pret veco neālsno pasauli, veldzē prātu un sirdi, — radās rakstniecība un māksla, ko saprata tauta, kas bija vajadzīga tautai tāpat kā dieniskā maize. Tai ir saknes un tradīcijas tautas gara mantās, realistiskajos rakstnieku un mākslinieku darbos, Raiņa un Andreja Upīša monumentālajā daiļradē. Tā augusi krievu ģenialo garu svētigajā ietekmē, to virza uz priekšu krievu humanistu un revolucionāru idejas, tā mēcās un smeļ ledvesmu padomju saimē. Kā dižens ozols, kas saviem zariem vieno pagātni, tagadni un nākotni, latviešu rakstniecību vainago Andrejs Upītis, 1906. gada Reinis dzejoli «Lielā mīkla» skubināja ikvienu minēt:

«Visiem gara, sirds un dvēseles spēkiem,
Visām dzīves dziņām savā mūžā
Tautas lielo nākamības mīktu.»

Brīvā Latvija — bija lielās mīklas atminējums, un Reinis zināja arī, ka to «tikai visa kopu tauta minēs». Kad Rīgas torņos uzvijās sarkanle sirpja un amura karogi, dzima Raiņa lecerētā brīvā Latvija. So brīvo zemi un viņas tautu draudzīgajā padomju brāļu saimē sveicina gruzīns Nonešvili, tadžiks Lahuti, turkmenis Altjevs. Dzejoli «Latviešu tautai» Abulgasems Lahuti vēlē:

«Tev, latvju tauta, novēl mana sirds,
Lai plauksti tu, lai gaisma tevi spīdēt!»

Draudzīgajā saimē plecu pie pleca ar saviem brālēm Padomju Latvijas darba laudis cīnās par mieru, ceļ komunismu. Viņi droši dodas uz nākotni, viņi sāka ar Andreju Balodi:

«Mums miera cīņā karognesējs
Ir lielais Staļins, Staļins pats.
Viss dīgst, ko viņa laime iesēj,
Viss drosmē plaukst, kur vērsas skats.»

Tā ir mūsu lielā laime, ka esam gaišā Staļina laudis.

Dziļas idejas, lielas temas, augstas meistariības prasības atnesa mūsu kultūrā padomju laiks. Tās aiztauj ikvienu Padomju Latvijas patriotu visos amatos un darbos, visās gara disciplīnās. Ģenialie Staļina plāni, daudzpusīgie partijas uzdevumi, lielas un stingras prasības, kas jāpilda katram kolektīva loceklim, audzina ne vien atsevišķus cilvēkus un sīkākas vai plašākas ļaužu saimes, bet piecēl kājas, plevērs saulei arī veselās tautas, kas pirmo reizi apzinās visā pilnībā savu vēsturisko iomu cilvēcē, pirmo reizi sajūt nobriestam savus radošos spēkus. Arī latviešu tautu, Latvijas zemi padomju iekārta, komunisma idejas, Staļina laikmets izvadīja saulē, un tāpēc 21. jūliju mēs pieņemam un sveicinām ar mīlestības pilnu sirdi. Kalendara lapinā lasām pavīsam īsi: «1940. gada 21. jūlijā Latvijā, Lietuvā un Igaunijā nodibināta padomju iekārta.» Aiz šiem vārdiem atainojas pats brīnīšākais un svarīgākais posms Latvijas, visas Baltijas vēsturē. Trīs tautas šai dienā uzsāka jaunu dzīvi, trīs tautas nokratīja no saviem pleciem drūmo pagātni un, sarkano karogu apšalkotas un vādītas, devās uz nākotni. Divpadsmit gados toretzējā nākotnē, tā laika sapņi jau kļuvuši par tagadni, un sasniegts jau daudz vairāk, nekā bija izplānots un sasapņots, — tā arī ir mūsu lielā laime, ka dzīvojam valstī un saimē, kur visi plāni piepildās dzīvē. Bet sarkanle padomju karogi sauc tālāk, uz jaunu nākotni, uz lielāku, pilnīgāku laimi. Un latviešu tauta, mūsu mīļā dzimtene Padomju Latvija dodas turp, arvien uz priekšu, bezgalīgā uzlēcībā komunisma karogam.

J. Sudrabkaļns

VISU ZEMJU PROLETARIESI, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1952. G.

20. JŪLIJĀ

Nr. 29 (392)

JOSIFA VISARIONOVIČA STAĻINA PORTRETS

Gleznotājs D. Naibandjans

Pa Lenina ceļu uz laimi un slavu
Ar Staļinu sirdi mēs iesim mūždien.

DIVPADSMITĀ GADA LITERATURAS RAŽA

Pienācis 1952. gada 21. jūlijs. Apritējis vēl viens gads kopš tā vēsturiskā brīža, ar kuru latviešu tautai sākās tās īstenais mūzs.

Daudzus gadus un gadu desmitus pirms tam nelietīgi un savtīgos nolūkos dzirdējām runājumus par tautas vienību. Nāca un gāja viltus pravieši, kas viens otru pārkļūdāmi, mēģināja iegāyt darba laudim tos vai citus «nākotnes mērķus». Bet, vienīgi iestājoties padomju tautu brālīgajā saimē, varēja rasties īsta vistautas morālī politiskā vienība. Un mēs ķērāmies pie visu laiku un laikmetu labāko ļaužu sen līgotā šāpa pīlēpildīšanas — pie komunisma cēlniecības. Nokratījusi no saviem plociem bāru un sērdiepu posta jūgu, latviešu tauta, bojševiku partijas vadītā un audzinātā, izzināja savu pagātni, izprata savu tagadni un, vadoties no marksisma-lenīnisma visu uzvarošās mācības, guva iespēju nekļūdīgi ieskatīties savā komunisma saules apmirdzētajā nākotnē. Vienkārši darba cilvēki — Latvijas zemes apdzīvotāju lielum lielais vairums, tā kļuva savas laimes apzinīgi kalēji, savas rītdienas plīnītesīgi veidotāji.

Arī divpadsmitajā padomju varas pastāvēšanas gadā mēs visi esam līdzdalībnieki šī apzinīgā, vienotā un sabiedrības attīstības likumu uz priekšu virzītā darba jaunās uzvarās. Tās izpaužas krāšņajās vēltēs, ar kādām republikas darbaļaudis sagaida savu dīžo svētku dienu. Tās atspoguļojas LK(b)P CK III plenuma materiālos, kur norādīti mūsu kolchozu dzīves tālākās augšupejas svarīgākie priekšnoteikumi. Tās savu pīlēpildījumu rod dažāda komunisma cēlnē — V. I. Lēņina vārdā nosauktajā Volgas-Donas kugniecības kanālā. Mēs esam paveikuši savu daļu šīs grandiozajās darbos, un Padomju Dzimtenes jaunais varenības pieaugums vienlīdz cels augšup arī mūsu dzīvi.

Grandiozi vērienā un apzīlinoši tempu ziņā ir padomju tautas sasniegumi socialistiskās rūpniecības un lauksaimniecības attīstībā. Mūsu paaudzes acu priekšā top komunisma materiāli tehniskā bāze. Līdztekus tam paveikti milzu darbus agrārā nebijušā un neiespējamu kultūras vērtību radīšanā. Nodrošināt kultūras pārpilnību — lūk, viens no galvenajiem komunisma uzdevumiem, kuru nelokāmi un konsekventi realizē Lēņina-Stalīna partija.

Boļševiku partija, biedrs Stalīns izrāda nemitīgas rūpes par socialistiskā realisma literatūras un mākslas augšupējo. Runājot par tuvāko laika posmu, lai atceramies partijas preses rakstus par V. Sosjuras dzejoli «Mili Ukrainu», operām «No visas sirds» un «Bogdanas Čmeļņickis», kinofilmām «Sportista gods» un «Cilvēks iet pa pēdām», noteikto uzstāšanās pret antipatriotisko uzskatu recidīviem literatūras kritiķu, padomju dramaturģijas pamatjautājumu iztirzājumu, daudzos levdaraktus un citus materiālus! Lai saucam atmiņā LK(b)P XI kongresa materiālos ietvertos vadošos norādījumus par latviešu padomju literatūras un mākslas pašreizējo stāvokli un turpmākajiem uzdevumiem! Šie dokumenti, kas vienotā iziet no VK(b)P CK vēsturiskajiem lēmumiem ideoloģijas jautājumos, dod neierobežotas augšanas iespējas visam jaunajam un progresīvajam, vienlīdz arī nesaudzīgi vērsdāmiem pret to, kas mūs veik atpakaļ un vilina pagātnes puivā.

Ja gribam pareizi orientēties tai vai citā literatūras un mākslas parādībā, tad allaž jāpatur prātā šie uzdevumi un slēdzieni. Tie ir droša mērķa un ceļa rādītāji, kas neļauj kļūdīties spriedumos un nomaļdīties sāpus.

Ne mirkli neizlaižot no rokām šo mērķa, visnotaļ vadoties no šiem ceļā rādītājiem, mūsu pienākums ir lielajā svētku dienā dot atbildi uz jautājumu: ko Padomju Latvijas 12. pastāvēšanas gadā esam spējuši paveikt jaunā socialistiskā realisma literatūras vērtību radīšanā, kultūras pārpilnības veidošanā mūsu republikā? Ar gandarījumu var teikt, ka latviešu padomju literatūra un māksla šai laika posmā var atskatīties uz krietniem panākumiem. Tie ir svarīgi ieguldījumi latviešu tautas komunistiskajā audzināšanā, komunisma cēlniecības uzdevumu realizēšanā.

No visiem rakstu mākslas paveidiem pašlaik noteikti pirmajā vietā izvirzījusies latviešu padomju proza. Viļa Lāča romāns «Uz jauno krastu», Andreja Upīša monumentālais darbs «Plaša mākoņos», Annas Sakses «Dzirksteles nakts» un Vizbulja Bērce «Rītdienas sākies šodien» ir tās grāmatas, kam apriņķētajā gadā bija pievērsta plaša sabiedrības vislielākā uzmanība. Tas arī saprotams. Katrs no šiem daijdar-

biem ļauj lasītājam mākslas patiesības gaismā skatīt dziļi nozīmīgus laikmetus un sabiedriskus noslāņojumus tautas dzīvē, pie tam tāds, kuram rakstnieka spalva līdz šim nebija pleskūrsies, nemaz vai tikpat kā nemaz. Tie ir patiešām novatoriski darbi, kuriem būs sava vieta latviešu literatūras vēsturē.

Viļa Lāča romāna «Uz jauno krastu» vērtība neaprobežojas tikai ar to, ka tā līdz šim ir augstākā virsotne latviešu padomju literatūras sasniegumos tai ziņā, ka šis darbs ir pagaldāms vienīgais, kas izpelnījies Stalīna premijas I pakāpi. Uzskatu sadursmes, kas ap to izvērsās, un šo sadursmju gala rezultāts vēl ilgi ietekmēs ikvienu latviešu padomju rakstnieka daiļradi. Mēs nemaldīsimies, teikdami, ka šī ietekme sniedzās un snigsies arī mūsu republikas robežām.

Laikrakstā «Pravda» publicētā lasītāju grupas vēstule «Par V. Lāča jauno romānu» parāda pareizā skatījumā daudzus izcili svarīgus socialistiskā realisma literatūras teorijas un prakses jautājumus. Tā vērsas pret visāda veida vulgarismu, sektantismu un dzīves patiesības izkropojumiem mākslas darbos un to vērtējumos. Tagad jau katrs redz, cik levdarjamos apmēros ar to paplašinājies rakstnieku darbības lauks. Turpmāk mūsu grāmatu lappusēs, uz mūsu teatru skatuveņu ledēģiem daudz asāka ideoloģiska cīņa starp veco un jauno, starp augsto un atmirstošo, nekā tas bija un varēja būt, iekams netika nodibināta skaidrība tais jautājumos, kas bija domstarpību cēlonis, vērtējot V. Lāča jauno romānu.

Balstoties uz lasītāju grupas vēstuli izteiktajiem atzinumiem, mūsu kritiķi jau visumā atklājuši un parādījuši tās ideoloģiskās un mākslinieciskās vērtības, kas ietvertas šai daiļdarbā. Vienlaikus nonākam pie slēdziena, ka romāns «Uz jauno krastu» leizmē noteiktu pagriezienu latviešu padomju literatūras attīstības gaitās tai virzienā, un tai guļnē, kādā pēc bēdīgi slavenās «bezkonfliktu teorijas» atmakošanas lepiot visā socialistiskā realisma rakstu māksla. Līdzās Andreja Upīša principālajiem darbiem, kas palīdzēja noskaidrot dažus būtiskus svarīgus socialistiskā realisma teorijas jautājumus, Viļa Lāča romāns «Uz jauno krastu» ir līdz šim vienīgais no latviešu padomju rakstnieku sniegumiem, kam bijusi tāda rezonanse un tāda pozitīva ietekme. Mums ir dibinātas tiesības lepoties ar šo izcilo darbu.

Pozitīvā varoņa problēma ir viena no socialistiskā realisma centrālajām, izšķirošajām problēmām. Ja ir pareizs tas uzskats, ka turpmāk literatūrā mēs būsim liecinieki daudz nīknākām kaujām starp veco un jauno, augsto un atmirstošo, tad nevar būt šaubu, ka tikpat spēji pieaug arī pozitīvā varoņa loma katrā daiļdarbā. Turklāt pati dzīve jau šodien pierāda, ka mūsu apstākļos laika pārbaudīti iztur vispirms tie darbi, kas padarījuši mūsu padomju literatūru bagātāku ar mākslinieciski spīgtiem un ideoloģiski izturīgiem pozitīvajiem varoņiem. Pie tādām grāmatām pieder arī A. Upīša «Plaša mākoņos».

Andrejs Upīts droši, ar lielu māksliniekam raksturīgu tverību pacēlis dienas gaismā tādu svarīgu posmu latviešu tautas vēsturē, kāds ir apzinīgā proletariāta tapšana no šķiras sevi par šķiru sev un tā partijas pirmsākumi. Der atzīmēt, ka mūsu republikas apstākļos vēstures zinātne vēl nav devusi visos jautājumos līdz galam izpētītus faktus par šo laikmetu. Tas vēl vairāk sarežģīja sīrmā meistara radošos nodomus. Un tomēr savu uzdevumu viņš atrisinājis pareizi lielum lielajā daļā galveno aspektu.

Kritiķi un literatūras pētnieki savās plašajās apcerēs bijuši spiesti atzīt, ka nav viņu spēkos vienā rakstā iztirzāt visu to pozitīvo vērtību bagātību, ko mums devis Andrejs Upīts ar savu lielisko darbu. Ne tuvu tas nebūs tikai atzīt uz tādu Andreja Upīša nopelni kā monumentalu pozitīvo varoņu tēlu radīšana romānā «Plaša mākoņos». Andrejs Osis un Kalvica Andrs, Ošu Anna un Pungas Veronika, Veldenbaums un Ostrovskis, vesela tēlu galerija ap viņiem leizmē strauju socialistiskā realisma principu uzvaru latviešu padomju vēsturiskā romāna žanrā. Pat Ošu Annas bojā eja un Bērce izskan kā uzvarošā himna tās lietas neizbēgamajam triumfā, par kuru viņa cīnījās un krita. Te Andreja Upīša varoņu likteņi cieši savijas ar Maksima Gorkija «Mātes», Aleksandra Fadejeva «Sagrāves» un «Jaunās gvardes», daudzu citu visizcilāko padomju literatūras darbu varoņu likteņiem. Šai apērtībai sevišķi spīgti izpaužas mūsu

tautas rakstnieka nemitīgā tālākā izaugme un aizvien brīnīgākais talanta briedums.

Teiktāis apliecina, ka Andreja Upīša romāns «Plaša mākoņos» ir tāds notikums, kas negadās katru gadu un katru gadu desmitu. Ar gandarījumu tauta to pleskalta mūsu literatūras ražā! Padomju Latvijas divpadsmitajā pastāvēšanas gadā.

Vizbulja Bērce romāna «Rītdienas sākies šodien» vietu un nozīmi latviešu padomju literatūras sasniegumu kopējā bilancē nosaka vispirms tas, ka jaunais rakstnieks droši ķēries pie aktuālās mūsdienu tematikas. Socialistiskā darba tema viņam nav blakus moments kādu citu radošu nodomu pīlēpildīšanai, bet gan visa sacerējuma idejiskais mugurkauls. Vēlreiz jāuzsver, ka Vizbulis Bērce ir pirmais no latviešu padomju rakstniekiem, kas lielāka apmēra prozas darbā ķēries pie tādas temas. Mums nebija romāna, kas veltīts Latvijas strādnieku šķīrai pirmajā pēckara pīlēgādē. Tagad mums tāds ir.

Anna Sakse sava romāna «Dzirksteles nakts» I daļā, manuprāt, galvenokārt nostājusies buržuāziskās īstenības kritizētājas un atmakošanas pozīcijās. Viņa norauj masku vienam no stiprākajiem vecās, izbījušās iekārtas balstiem — buržuāziskajai augstskolai un dara to ar īstenu padomju vārda mākslinieka cīņas kaismī. Šai ziņā arī viņas darbs ir pagaldāms vienreizēja parādība. Ja romāna turpmākajās daļās rakstniece pilnīgāk atklās komunistiskās partijas īsto lomu mūsu tautas pagātnes dzīvē, parādis tās pašatīdzējo cīņu visā tās daudzveidībā, tad arī šis darbs izvērtīsies par lielu socialistiskā realisma metodes uzvaru latviešu padomju literatūrā.

Vis teiktāis nekādi nenozīmē, ka mēs drīkstētu aizvērt acis un neredzēt lielos trūkumus, kas vēl aizvien sastopami latviešu padomju prozā. Strādādami pie lielas formas darbiem, mūsu prozaikļi pametuši novārtīšā stāsta žanru. Te aprādītie panākumi galvenā kārtā ir mūsu vecākās un vidējās paaudzes rakstnieku nopelni. Pārāk bīkli un nedroši literatūras pagaldājam lenāk jaunās un visjaunākās paaudzes parstāvji. Mūsu proza vēl vienmēr ir pagriezusies ar seju uz tuvāko vai tālāko pagātni. Tematiskā vienpusība un šaurība ir tās pagaldāms neizdziedinātā kaite. Un tomēr varam teikt, ka tieši Padomju Latvijas 12. pastāvēšanas gadā radušies arī lieli, paliekoši prozas darbi, kas levdarjami papildina mūsu tautas bagātīgi pielocīto socialistiskās kultūras pūru. Tie ir darbi, kas apliecina, ka latviešu padomju proza — literatūras «smagā artilērija» — nemitīgi liet kalnup, aug plašumā un dziļumā.

Latviešu padomju lirika aizvadītajā gadā visskanīgākā bijusi Mirdzas Kempes un Andreja Baloža koke. «Mie, ram un dzīvībai», «Lai lielgabali kļūs» — tā saucas abu dzejnieku nesen publicētie dzeju krājumi. Jau šie nosaukumi vien izsaka tās pamatiezīmes, kas raksturo latviešu padomju dzejnieku daiļradi visumā. Mūsu dzejnieki nešaubīgi atraduši un iemēruši savu vietu visas tautas kopējā cīņas ierindā par mieru un komunismu.

Publicistisks asums un cīņas kaisme visnotaļ caurstrāvo viņu labākās vārmās. Tās aktīvi atsaucaus uz svarīgākajiem notikumiem padomju tautas un visas progresīvās cilvēces dzīvē, reizē klūdams par cīņā saucējām un šīs lielas cīņas līdzdalībniecēm. Izlasot nule pieņemtos krājumus, katrs no mums redz atspoguļojot dzejnieku uzvērē un viņu pārdzīvojumus tās domas un darbus, ar kurām dzīvo un kam visus savus pūļus veltī latviešu tauta. Dzejniekus iedvesmojuši, viņu talantam spārnus devuši vienkārtējie darba rūķi rūpnīcās un kolchozu laukos. Viņu domas un darbi ir vislielākā skaistuma, jūtu cildenuma un gara daļuma temiesojums.

Vēlīgi ieklausījusies partijas gudrājos norādījumos, labākie latviešu padomju dzejnieki nešaubāmiem atbrīvojas no nacionālās ierobežotības un aizspriedumu pīnekļiem, kas tika asi nokritizēti sakarā ar V. Sosjuras dzejoli «Mili Ukrainu». Nepieciešams atzīt, ka viss tas, kas tika teikts par ukraiņu dzejnieka klūdām un ideoloģiskajiem noslēpumiem, pilnam attiecas arī uz stāvokli latviešu padomju dzejā. Tādēļ ar tādu prieku klausāmiem vārmās, kur, brīvi un no skaidras sirds nākdams, skan padomju tautu draudzības himniskais motivs, vārmās, kas dzied par brīnumaino padomju laikmetu un atspoguļo tā diženumu. Tieši tādu vārmu nav mazums arī Mirdzas

Kempes, Cecilijas Dīnere, Andreja Baloža jaunākajos dzeju krājumos. Tās pieder labākajām, izjustākajām un mākslinieciski pilnīgākajām, ko devuši mūsu dzejnieki.

Sodien, stāvēt mierīgās cēlniecības frontē tāpat kā bargajās kara dienās ejot grūtos kauju ceļus, vienkāršais padomju cilvēks apzinās vēsturisko misli, kas viņam izpildāma visas progresīvās cilvēces priekšā. Mūsu laudis zina savu vietu svētajā cīņā par mieru. Pār robežu žogiem un amerikāņu naudās kēnīņiem pārdevušos valdību galvām viņi sniedz roku miera cīņas varoņiem visā plašajā pasaulē, atmas-ko un pienaglo pie kauna staba jaunu cilvēces slaktiņu rīkoluļus.

Cīņā par mieru, brīvību un demokrātiju visas pasaules tautām piedalās arī latviešu padomju dzejnieki. Viņu jaunākajās vārmās šī cildenā tema skan aizvien pieaugošā spēkā. Lai šo slēdzienu ilustrētu un pierādītu, lieki būs minēt atsevišķus piemērus. Tam veltītas veselas nodaļas jau pieņemtajos krājumos, par to liecina gandrīz vai katrs žurnāla «Karogs» numurs.

Dzeja mums pēdējos gados nav tik izcili parādīta kā Viļa Lāča un Andreja Upīša monumentālie romāni — «Uz jauno krastu» un «Plaša mākoņos». Vajag runāt arī par to, ka ne visi mūsu dzejnieki piedalās šīs literatūras jomas kopšanā un strādā ar pilnu jaudu. Kritika pamatoti norāda uz mākslinieciskā spēka, konkrētu pārdzīvojumu, dziļu domu trūkumu ne vienā vien vārmā, ko tādos gadījumos parasti aizstāj fražainība, deklarativisms, tukši vārdu grabuļi. To nesam aizmirsuši un nedrīkstam aizmirst.

Nu jau krietnu laika sprīdi nopietnas bažas rada stāvoklis latviešu padomju dramaturģijā. Līdzās sacerējumiem, kas nepārsniedz vidusmēra līmeni, esam pīlēvojuši neveiksmes. Fakti visiem zināmi. Tie atspoguļoti un apgalšoti arī centrālajā presē.

Laikraksta «Pravda» redakcijas raksts «Pārvarēt dramaturģijas atpalcību» atklāja cēloņus, kuru dēļ bija radies zināms sastingums un apskums šai, pašā grūtākajā no visiem rakstītā vārda mākslas paveidiem. Partijas prese nāca palīgā literātiem. Tā līdz galam atmakoja «bezkonfliktu teoriju», kas visu dramaturģisko darbību gribēja iesprostot tās ietvaros, ko pīļau cīņa starp «labo un vēl labāko». Neviens vairs nevar teikt, ka viņam šais dramaturģijas pamatjautājumos nebūtu vajadzīgo pieturas punktu, no kā vadīties turpmākajā daiļradē. Nav vairs nekādu šķēršļu īstu, pīlīnkanīgu dramaturģijas darbu radīšanā, kas atbilstu mūsu lieliskā laikmeta prasībām.

Sevišķi daudz rūpju un uzmanības pievērsts latviešu padomju dramaturģijai. Tās stāvoklis analizēts specialā republikas partijas organizācijas vadības lēmumā, kas ir plaši izvērtēts, konstruktīva pasākumu programma visu kļūdu un trūkumu novēršanai. Ar šo pašu jautājumu nodarbojās arī RS vadība Maskavā, kas organizēja mūsu lugu apspriešanu, kurā piedalījās izcili padomju dramaturģijas specialisti. Lai radītu maksimālas darba iespējas, tika noorganizēts starprepublikāniskais dramaturģu seminārs, kurā krietnu specialīstu vadībā darbojās lielāka grupa mūsu republikas pārstāvju. Patiešām grūti ledomāties: kas vēl būtu nepieciešams, lai radošās ieceres pārvērstos konkrētos mākslas darbos!

Tas viss norisinājies sabiedrības acu priekšā. Tādēļ savas padomju republikas trīspadsmitā gada sliekšni mēs pārkājam ciešā pīlēcībā, ka šai ziņā vistuvākajā laikā tiks panākts spējs, pozitīvs lūzums, kura rezultātā radīsies krietns skaits pīlvērtīgu oriģinālu. To tauta prasa un gaida no saviem dramaturģijas meistariem, kuru daiļradē tagad likvidēti visi šķēršļi un literatūras kritikas radītie ierobežojumi. Šai ziņā, bet pagaldāms tikai šai ziņā, aizvadītais laika posms ieles kā pozitīvs lielums latviešu padomju dramaturģijas attīstībā.

Ja runājam par to vērtību, kādu pašlaik dažādām literatūras nozarēm pievērš boļševiku partija un padomju tauta, tad vienā no pašām pirmajām vietām jāmin bērnu un jaunatnes literatūra. Tās augšupejas un attīstības problēmām veltīti Rakstnieku savienības valdes plenumi, dažādas apspriedes, semināri un konkursi. Tādējādi šai rakstu mākslas jomā radīts liels sprāgijs, kāpināta rakstnieku atbīdības sajūta un izraisīta nopietna interese par literatūru bērniem un jaunatnei.

Ko var teikt par tās stāvokli mūsu republikā? Augstākajā mērā iepriec-

noš ir tas fakts, ka šai laukā arvien lielākā skaitā sāk darboties tieši mūsu labākie rakstnieki un dzejnieki. Tas liecina par neapšaubāmu spēku mobilizācijas procesu darbam vienā no visatbīdīgākajiem literatūras frontes iecirkņiem. Mazajiem un vismazākajiem lasītājiem savus darbus pēckara laikā veltījuši Anna Sakse un Valdis Lukss, Arvids Grīguļis un Andrejs Balodis, Zanis Grīva un Jūlijs Vanags, Cecilija Dīnere un Pāvils Vilps, Pēteris Sīls un Bruno Saulītis.

No šejienes varam izdarīt slēdzienu, ka bērnu un jaunatnes literatūrā manā aizvien pieaugošā rosība. Dažādu bērnišas atmiņu un pasaku pārstādājumu vietā, kas bija vienīgās bērnu grāmatas buržuāziskajā Latvijā, mums tagad ir jau krietni sazarājuši, tematiskā laikmetīga un mākslinieciskajā izstrādājumā pīlvērtīga bērniem un jaunatnei rakstīta proza un dzeja līdz ar īstas bērnu dramaturģijas sākumiem. Tā vairs nav kaut kāda otras vai trešās šķiras literatūra. Tie ir darbi, kam ierādīta goda vieta mūsu labāko rakstnieku un dzejnieku daiļradē. So slēdzienu ilustrējot, varam minēt Arvida Grīguļa stāstu «Robežsargi, divi pulkas un suns», Valda Luksa dzeju krājumu «Rita solis», Pētera Sīla dzejas, kas apvienotas krājumā «Pavasaris», Cecilijas Dīnere dzejoļu ciklu «Mazais rīdnieks», Jūlija Vanaga īpatnējo sacerējumu «No Neretas līdz jūrai», Bruno Saulīša poemu «Draugu pulkā» un vēl daudzus citus darbus.

Protams, katrs atsevišķi un arī visi kopā tie ne kvantitatīvi, ne arī kvalitatīvi vēl nespēj apmierināt mūsu jaunatnes prasības. Arī bērnu un jaunatnes literatūrā mums aizvien vēl ir lieli robi, trūkumi un nepilnības, kuru pamatīgām iztirzājumam būs veltīts bērnu un jaunatnes rakstnieku seminārs, kas sāksies pēc dažām dienām. Tad arī sabiedrības priekšā visā augumā tiks paceltas šīs ārkārtīgi svarīgās problēmas. Tomēr šie trūkumi un nepilnības nekādi nedrīkst aizēnot mūsu skatam noteikti pozitīvo tendenci, kāda neapšaubāmi vērojama un kuras būtība ir tā, ka mazie lasītāji saņem aizvien lielākā skaitā arvien labākas grāmatas.

Šī īsā pārskata nolūks bija pakāvēties galvenajos vīciēnos pie tiem sasniegumiem un radošajām uzvarām, kas aizritējušajā gadā iezīmējas latviešu padomju literatūrā. Līdz ar to mūsu tema ir izsmelta. Tulkotajā literatūrā, kas apmēru ziņā ir pašā pirmajā vietā starp visām rakstu mākslas nozarēm, mēs neredzam nekā tādu, ko varētu uzskatīt par latviešu padomju rakstnieku un rakstu mākslas prātēju nopietnu radošu panākumu. Gan jāpiebilst, ka tieši pēdējā laikā šur tur sākusies nopietna domu apmaiņa par tulkotuma mākslinieciskuma jautājumiem un arī republikas RS vadība savos turpmākā darba plānos ierādījuši šai problēmai pienācīgo vietu. Daudz tālāk par valrāk vai mazāk izstrādātiem radošajiem nodomiem nav tikuši mūsu kinodramaturgi. Līdz cik neic taustāmiem pozitīviem rezultātiem tāpat nav nonākuši arī operu lietietisi.

Atsevišķi daži vārdi jāsaaka par latviešu padomju literatūras kritiku. Tās stāvokli izmēroši raksturo notikumi, kas saistās ar Viļa Lāča romāna «Uz jauno krastu» apspriešanu līdz tam brīdim, kad laikrakstā «Pravda» parādījās visiem zināmā lasītāju grupas vēstule. Galvenā nelatne ir ne tikai tā, ka mūsu kritiķiem paliekam pīlētrūkst zināšanu marksisma-lenīnismā, literatūras teorijas un prakses jautājumos, dzīves un literatūras materiālā, ka ļoti maz mūsu kritiķi strādā savas literarās valodas un stīla izkopsānā. Vēl lielāku jaunumu nodarām tad, kad, visu to piemirstot, izvirzām pīlvīgi aplamus slēdzienu, pasniedzam tos lasītājiem kategoriskā veidā un svīdriem vaigā noņemamies, tos pierādīdami un pamatodami.

Kopā ar visas republikas darbaļaudim arī latviešu padomju rakstnieku saime dīzenāja gadareizē var atskatīties uz vēra nemamiem, paliekošiem sasniegumiem. Tie radušies neatlaidīgos mēklējumos, sīvā cīņā pret pagātnes paliekām mūsu apziņā, visiem spēkiem cenšoties apmierināt tautas prasības un vajadzības, kas ar katru gadu aug augumā. Tos dzīvē saukusi boļševiku partijas gudrā vadība un tēviskais atbalsts rakstnieku daiļradē, visu brālīgo padomju literatūru lieliskais piemērs un nesavtīgā palīdzība.

Lai cildenajā svētku dienā tos pīpulcinām darba uzvarām, ko par godu un slavu mūsu socialistiskajai Dzīmeiņai guvuši latviešu tautā!

V. Kalpiņš

Mūsu ceļš ved uz priekšu un augšup

NO GADA GADĀ

Diena bija īsti vasarīga, saulaina. Pie Rīgas Vagonu rūpnīcas darba rīku ceča, košuma apstādījumu vidū, iznēsu gaidu, pārklāja to ar sarkana zida galdautu, sakārtoja ap to zāli krāsotus galus. Laudis pulcējās mitnā, lai atzītu Volgas-Donas kanāla izbūves pabeigšanu.

Vārdu ņēma rūpnīcas labākais atbilstnieks b. Mekis. Vidēja auguma vīrs, stipri ieslīmēti matiem, viņš lēni, nosvērtiem soļiem dodas pie prezīdija gaida.

— Neesmu nekāds liels runātājs, — viņš saka, — no bērnu dienām esmu ieradus valrāk darīt nekā runāt, bet šodien man gribētos teikt pāris vārdu. Val zināt, kāpēc Volgas-Donas kanāla celtnieki spēja tik īsā laikā veikt tādu milzīgu darbu? — Jautāja viņš un pats arī steigda atbildēt. — Celtnieki apzinājās, ka strādā nevis kāda kapitālista, liekēža labā, bet gan sev, savai tautai, komunismam! Tāpēc, ka darbs mūsu zemē nav vienkāršs darbs, ražošanas, bet ir jaunrade, kurā piedalās miljoni.

Apziņa, ka darbs mūsu zemē ir jaunrade, kurā cēns piedalīties ikviens darba cilvēks, ir pārgēmusi arī mūsu republikas laudis, sākot ar pirmajām padomju varas dienām. Pagājuši vairāk nekā septiņi gadi kopš Rīgas atbrīvošanas no fašistu jūga. Pagājuši rūpnīcas atjaunošanas gadi, apgūta sarežģītas produkcijas — elektrificēto pasažieru vagonu un tramvaju — ražošana. Rūpnīcā tenākusi jauna tehnika — no brālīgajām republikām atsūtīti augstāzīģi darbgaldi un rīki. Darbs kļuvis mehānizēts, katrā cehā iekārtoti tiltu celtni, uzstādīti automāti, kuri bez cilvēka roku pieskāriena izgatavo dažāda izmēra skrūves, ievieš atbilstošos pneimatiskos un augstfrekvences instrumentus. Un tomēr nekad viena darba diena nav līdzīga iepriekšējai, katrā nākamā diena atnes kaut ko jaunā pat tādās ražošanas operācijās, kur vēl vakar likās, ka viss jau apgūti, apsvērti, izdomāti līdz galam. Cilvēkus, kuri iedrošinās teikt, ka «tā mēs vienmēr esam strādājuši un nekā labāka neizdomāsi», rūpnīcā var sastapt arvien retāk un retāk. Tādus šeit nenojā, vienkārši sauc par atpalikušiem.

Sā gada sešos mēnešos vairāk nekā 500 Rīgas Vagonu rūpnīcas strādnieku, inženieru tehnisko darbinieku un kalpoņu iesniegusi racionalizācijas, birojam priekšlikumus, kas paplūdinā tehnoloģiju, rada iespēju strādāt ātrāk un labāk, taupīt līdzekļus. Viņu vidū var sastapt pieredzes bagātu inženieri — b. Archangelski, kas savā laikā tika apmeklējis Ameriku un tur redzēja savas amata brājus strādājošus par melnstrādniekiem, vai arī izstieptu roku lūdzot uhaģa dāvanas, jo šai bagātāja aizokeana zemē valda bezdarbs. Starp racionalizācijas priekšlikumu iesniedzējiem ir tēraudā kausētājs b. Cirulis, kas pats buržuāziskajā Latvijā blēžs atradās bezdarbnieku rindās nekā strādāja. Racionalizatoru vidū redzam gaismaino jaunieti, bijušo ardošķolnieku b. Leitānu, kas vārds «kapitalists» un «bezdarbs» pazīst tikai no grāmatām un nostāstiem...

Dažādi ir ceļi, kas noveduši racionalizatorus-izgudrotājus pie domām lauzt pastāvošās normas, tradīcijas. Inženierim b. Volčonokam izgudrot automatisku izslēdzēju metināšanas transformatoriem palīdzējusi tehniskā literatūra. Katru dienu pusdieni pārtraukuma laikā vai pēc maņas beigām desmitiem cilvēku iegriežas rūpnīcas tehniskajā bibliotēkā. Vienam vajadzīga neliela līziņa, otram — speciāla grāmata, trešais grib iepazīties ar elektrificēto vagonu būves tehniku Amerikā.

Vairāk nekā 4000 sējumu tehniskās literatūras, desmitiem Padomju zemē iznākošo tehnisko žurnālu, ap 30 ārzemēs — Anglijā, Beļģijā, Amerikā, Francijā — iznākošo žurnālu, pieredzes kartītes, — tas viss tagad ir ikviena rūpnīcā strādājošā rīcībā.

Jaunā, socialistiskā attieksme pret darbu radījusi arī jaunas attieksmes starp tā darītājiem. Darba pirmindniekam ir sveša doma slēpt savu pānkuma «atsiēgu». Viņš dalās darba pieredzē, palīdz atpalcējam kļūt par pirmindnieku, sacenšas ar to, lai abi varētu dot jo lielāku ieguldījumu valsts uzdevuma izpildē. Inženieris kopā ar strādnieku risina jaunas sarež-

ģitas ražošanas problemas. Sādā inženieru un stachanoviešu sadraudzībā radās ievērojamāks priekšlikums šajā gadā — pielietot pusautomatisko metināšanu, kas ievērojami atvieglo darbu, atbrīvo cilvēkus no fiziski smagās nogurdinošās piepūles, ietaupa valstij līdzekļus, par kuriem var uzcelt divstāvu kīeģeļu dzīvojamu māju ar visām ērtībām.

Plašas iespējas jaunu zināšanu apgūšanai vagonu būvētājiem dod ciešas saites ar brālīgo republiku zinātniskajām iestādēm, pirmindas uzņēmumiem. Nav tāda mēneša, kad Rīgas vagonu būvētāju pārstāvi neizbrauktu uz brālīgajām republikām smelties jaunas atziņas, iepazīties ar tehnikas jaunumiem, pārņemt pieredzi. Tā rūpnīcas stachanovietis b. Timkins apmeklēja Leningradu, iepazīnās ar Staļina premijas laureāta ātrvirpotāja Henricha Bortkeviča pieredzi. Atgriezies rūpnīcā, viņš dedzīgi propagandēja pielietot griežņus ar keramikas plāksnītēm. Inženieri bb. Cuiikovs un Bērziņa piedalījās Leningradas Kirova vārdā nosauktās rūpnīcas sarīkotajā metalapstrādātāju zinātniskajā konference, kur iepazīnās ar Staļina premijas laureāta b. Saviča pieredzi metala apstrādes kompleksa pasākumu ieviešanā. Atgriezies rūpnīcā, viņš par konferencē redzēto un dzirdēto pastāstīja rūpnīcas avīzes «Stachanovietis» slējās. Inženieri bb. Lisaja un Eljaševičs aizbrauca uz Gorkiju, lai piedalītos zinātniskajā konference, kur viņi iepazīnās ar to, kā Molotova vārdā nosauktajā autorūpnīcā un Zdanova vārdā nosauktajā rūpnīcā «Krasnoje Sormovo» taupa metālus. Ļoti lielu palīdzību vagonu būvētāji saņem no Ukrainas PSR Zinātņu akadēmijas Patona vārdā nosauktajā metināšanas institūta un citām zinātnes iestādēm. Neesen rūpnīcā bija ieradusies Maskavas metropolitenā pārstāvi, lai palīdzētu vagonu būvētājiem uzlabot vagonu riteņu pāru ražošanas kvalitāti. Akadēmika Patona vārdā nosauktās metināšanas institūts atsūtīja uz rūpnīcu savu metināšanas laboratoriju — vagonu. Atbrauca arī institūta zinātniskais līdzstrādnieks. Viņš iepazīstināja rūpnīcas laudis ar jaunāko metināšanas tehniku. Šogad Rīgas vagonu būvētājus apmeklēja arī Staļina premijas laureāts ātrvirpotājs Jurijs Dikovs. Ar sevišķu sirsnību viņa apciemojumu atceras komjaunietis b. Akatjevs, kas strādā tādu pašu darbu un uz tādas pašas virpas kā b. Dikovs. Slavenā ātrvirpotāja padomi palīdzēja Akatjevam īsā laikā trīskārtīgi pacelt darba ražīgumu. Tagad viņš jau ir autoritāte ātrvirpošanas jautājumos. Republikaniskā zinātnes un tehnikas nama rīkotajā metalistu konferencē viņš par savu pieredzi stāstīja citiem Rīgas un Liepājas rūpnīcu virpotājiem.

Visus šos apmeklējumus, šo pieredzes apmaiņu Rīgas vagonu rūpnīcā vērtē ļoti augstu. Izciļa amata prasme, vismodernākā tehnika, jaunāko tehnisko atziņu un sasniegumu pilnīga izmantošana, radoša, novatoriska pieeja ikvienam darba procesam, — lūk, tas jaunais, raksturīgais, kas šodien arvien noteiktāk iezīmējas šās rūpnīcas dzīvē.

... 19. jūlijā pagāja divi gadi, kopš atklāja elektrificēto dzelzceļu uz Rīgas Jūrmalu. Rīgas vagonu būvētāji šim dzelzceļam deva pasažieru vagonus, kuri tagad jau pārvadājuši simtiem tūkstošiem pasažieru.

Daudz jaunu vagonu sarazots šajos gados. Tie kursē pa mūsu plašās Padomju zemes elektrificēto dzelzceļu maģistralēm. Daudzu padomju pilsētu iedzīvotāji brauc Rīgas Vagonu rūpnīcā ražotajos tramvajos. Tagad rūpnīcā dzimst pavisam jauna tipa vagoni — ar ievērojami lielāku ātrumu, skaistu ārējo veidojumu, visām ērtībām, kādas pieprasa darba cilvēks, komunisma cēlājs.

Sagaidot Padomju Latvijas 12. gadadienu, rūpnīcas konstruktori nosūtīja uz mūsu Dzimtenes galvaspilsētu Maskavu jauno vilcienu tehnisko projektu, lai visā drīzumā varētu uzsākt konstruktoru domas praktisku realizāšanu. Ieejot Padomju Latvijas pastāvēšanas trīspadsmitajā gadā, vagonu būvētāju kolektīvs apņēmis uzsākt jauno vilcienu ražošanu un ar to dot jaunu ieguldījumu mūsu zemes tālākajā elektrifikācijā.

E. Kalējs

Padomju Latvija

ANDRIS VEJĀNS

Mums prātā vienmēr liksmā brīves vasara,
Kur, zvaigznēm rotāts, tanku tērauds mirdz.
Un brāļu smails, un mātes prieka asaras,
Un paša krūtīs bangojošā sirds.

Kā dziļām, svētām mīlas jūtām pildīja
Mūs pirmās ražas sārtais kviešu zelts!
Tas kara putešos un ledū sildīja,
Un triecienam mūs palīdzēja celt.

Aiz darbu kalniem kauju trokšņi rimuši.
To vietā cehos darbāgaldi rūc,
Un smaržo dārzeņi, liepu ziedos grimuši,
Un blakus troļļusiem bites dūc.

Par «Volgu-Donu» stāsta parkos skaļruņi
Un mūsu ļaužu prāmi bieži min,
Varbūt par celtnes beigām «Vefas» tālruņi
Uz Kremli vēstīja, lai Staļins zin.

Ka komunisma ausmas zaigumā
Stāv visās padomju tautas vienuviet,
Lai diža spēka pilna, cēla maiguma,
Šī gaime audzē audzēm nenoriēt!

Iet vidzemnieki jauna rīta svidumā
Ar traktoriem sev purvus pārvēdūt.
Kā Lubāns viņu līnī gaisā lidumā
Un meitenēm steidz košas drānas dot.

Cik plaši ezerzemes lauki kļuvuši!
Aiz sijas klēti senais sirpis rūc, —
Mums kombainieri lielu slavu guvuši,
Ar katru gadu lielāka tā būs!

Jau sadzīst kurzemnieku sētas dragātas,
Un upju krastos spēkstacijas dzimst.
Vairs postīt neļausim mēs druvas bagātas,
Ik iebrucējs no mūsu šķēpa rims!

Mums prātā vienmēr liksmā brīves vasara,
Kur, zvaigznēm rotāts, tanku tērauds mirdz,
Un brāļu smails, un mātes prieka asaras,
Un paša krūtīs bangojošā sirds.

Tā dzīvo, strādā, sapņo mīļā Latvija.
Kā uguns roze karogs svētkos zied,
Ko Staļins mūsu mūža laimei atvija,
Un viņam saules dziesmu vārpa dzied.

AR PILNU JAUDU

GUNARS CIRULIS

Sākas sālīšanas process. Jau pēc brīža svaigi sālītās reņģes pa citu transportieru atzceļo uz cehu, kur notiek šķiršana un tālākā apstrādāšana.

Vispār salacgrīvēšiem lieli darbi padomā. Jau tagad ostā met enkuru lielaiavas. Taču nodomāts ievērojami padziļināt farvateru un izbūvēt molus, kas pasargātu kuģus no jūras bangām. Krastmalā, blakus sālīšanas ceham un jaunajai saldētavai, pacelsies kūpinātava un konservu nodaļa. Būs lielas spalju noliktavas un remontdarbnīcas. Tāpat kā tagad motorlaivas stājusies vecmodīgo ariaiļu vietā, jau tuvākajā nākotnē zvejas traleri, logeri un salneri pārvērtīs šodienas motorlaivas par vienkāršiem palīguģiem. Salacgrīvas osta nekad nav tukša. Tajā iegriežas Mangaju, Rīgas Jūrmalas un Tukuma rajona zvejas ekspedīciju kuģi, ar prāvēkiem lomiem šurp dodas Kuivīžu arteja «Enkurs» zvejnieki. Taču visvairāk zivju piegādā pašu salacgrīvēšu kolchozu «Brīvais vilnis», kuram jūrā ap Salacas ieteku noenkuroti 32 stāvvadi.

Kad 1947. gadā dibināja kolchozu «Brīvais vilnis», tajā iestājās Vidzemes piekrastes zvejnieki no Ainažiem līdz pat Tūļei. Grūti nācās saliedēt tik lielu un izkliedētu kolektīvu, un drīz vien kuivīžnieki, kuriem bija labāki zvejas rīki, nolēma dibināt savu arteli — «Enkuru». Taču Salacgrīvas zvejnieki galvas nenokāra. Jau 1948. gadā viņi kopā ar vitruplešiem izgatavoja stāvvadu, kas ievērojami palielināja darba ražīgumu. Tagad te ar tikliem vispār vairs nervejo. MZS piegādājuši katrai brigādē sešus septiņus stāvvadus, kuros un pat tralus. Ziemas mēnešos Salacgrīvā notiek kuģu vadītāju un motoristu kursu, kuros tālbraucēji kapteiņi Aleksandrs Bērziņš un Aleksandrs Virza apmāca kolchoza jauniešus. Sekmes, protams, netzpaliek. Lūk, šogad «Brīvā vijņa» viri jau 10. jūlijā paguvuši izpildīt 3. ceturksņa plānu.

Jā, pārvērtusies Salacgrīvas seja, mainījusies zvejnieku darba apstākļi un mainījusās arī viņu rūpes. Kādreiz vecākais matrozis Alekseandrs Plūme caurām nakšīm vārtījās uz tvaikona «Letonija» netīrās kofas, apsvērdams, kā piespiest skopo kapteini kaut par 10 šiliņiem paaugstināt komandas mēneša algu; kādreiz jaunais zvejnieks Arnolds Kariņš bija nobēdājis, kad gadijās izvilkāt bagātāku lomu, jo labi zināja, ka tirgū cenas kritīs un viņam atkal neizdosies samaksāt parādus par laivu un tīklu. Tagad «Brīvā vijņa» brigadierus komunistu Aleksandru Plūmi un Arnoldu Kariņu nodarbina gluži citi jautājumi — kolchoza nākotnes perspektīvas, cīņa par nozvejas palielināšanu ir viņu pārdomu centrā. Gluži citāda ir kļuvusi arī viņu personīgā dzīve. Viņi kļuvuši turīgi viri. Pašlaik abi brigadieru nevar lāga izšķirties, kāda mašina vairāk atbilst viņu personīgajām vajadzībām — «Moskvīč» vai «Pobeda»... Par zvejas rīkiem vairs nav jāmaksā, motorlaivas, spalles un visu citu nepieciešamo piegādā MZS, noņēmuši lomiem nekād netrukst, un daudzi «Brīvā vijņa» biedri šogad pērk automobiļus,

motociklus, nemaz nerunājot par radioaparātiem, radiolām un citiem priekšmetiem, bez kuriem zvejnieki tagad nemaz vairs nevar iedomāties dzīvi.

Sā gada panākumi nav nekāda nejaušība, — stāsta 2. brigades brigadieris Aleksandrs Plūme. — Izmēģinājām jaunu zvejas metodi — «taču». Savus septiņus stāvvadus noenkuroju vienā rindā, tā, lai otrā sēta sāktos tieši aiz pirmā apcirkņiem un tā tālāk. Sētas garums sasniedz 500 m, un mēs tādā veidā aizsprostojām reņģem ceļu 3,5 km plata joslā. To pašu dienvēdos no Salacas grīvas izdrija Kariņa brigāde. Un lūk... Tagad tikai braucām aplūkot spalles un tonnām smeļam zivis no krātuvēm.

Vistrakāk mums gāja 6. jūnijā. Atceros: no rīta šķita, ka šī diena ne ar ko neatšķirsies no citām. Kā parasti mani pamodināja vieglā trauku šķindona virtuvē, kur jau rosījās siera, drīz vien sajutu pazīstamo cepto reņģu un kafijas smaržu, pusmiegā dzirdēju siera balsi: «Tā kā būtu laiks celties». Vēl pirms brokastīm caur kāpām aizsoļoju uz jūru, lai izpētītu laiku. Iepriekšējās dienas vējš bija norimis un jūra stāvēja zemāk. Debesis nekur nevarēja saskatīt zilgmes, tās sevi it kā sakopoja visus pelēkos krāsas toņus. Apvārsnis bija violeti pelēks un dumakains, it kā tālu selgā brauktu vesela flote. Arī jūra bija pieņēmusi pelēcīgu vadmāks krāsu. Tad saulel izdevās izlauzties cauri mākoņu aizsprostam, un ūdens virsma kļuva spīdīga un zilbinoša. It kā neskatāmām sudraba zvīņām klāta.

Nez' kādēļ mani piepeši pārņēma savāds satraukums. Ne mirkli vairs nespēju kavēties un tāpat kā biju — bez jakas un brokastis neēdis — skrēji uz ostu.

Iedomājieties, piebraucām pie stāvvada, viss kā parasti — ūdens tumšs, tikai kairu vairāk. Sākām celt linumu, arvien vēl nekā sevišķa neredz. Un tad ieraudzījām: krātuve pilna, kā saka, gandrīz pilst. Smēlām, smēlām, bet mazāk nekā. Raugos, lai vā drīz jau ūdens smēlēs iekšā, bet linumā vēl ķepurojas zivis. Astonas tonnas uzņem mūsu dizelis, bet iztukšot spalī neizdevās, nācās braukt vēlreiz. 26 stundas pēc kārtas braucām no zivju pieņemšanas punkta līdz stāvvadiem, turp atpakaļ, turp atpakaļ. 56 tonnas nodevām. Kariņa brigade pārvēda 52 t. Pārējās trīs jūras brigades gandrīz tikpat daudz.

Nākošajā rītā Salacgrīvas ostu atstāja divas Plūmes brigades motorlaivas, kas tauva vīka ariaiļu.

Uzdevums šoreiz nebija no vieglajiem — vajadzēja noenkurot divu apcirkņu stāvvadu, ko zvejnieki nesen bija izcēlušī krastā, izkalitējuši un labojuši. Stāvvads bija iekrauts pirmajā laivā, otra, kur pie stūres stāvēja pats brigadieris, veda enkuru un bojas.

Nemantot pagāja trīs stundas. Stāvvads bija noenkurots.

— Lūk, ko nozīmē pieredze, — ierunājās Plūme. — Pirmo reizi no mocījāmies veselās divas dienas.

Saule jau bija uzkāpusi krietni virs galvām, kad laivu deguni pagriežas uz krasta pusi. Motori strādāja ar pilnu jaudu. Darbs bija pabeigts.

Biruta Bergmane

JAUNS PAPILDINĀJUMS PADOMJU ARCHITEKTU SAIMEI

Beigusies diplomprojektu izstāvēšana Latvijas Valsts universitātes arhitektūras nodaļā. Šogad arhitekta kvalifikāciju tur ieguvuši 28 diplomanti. Jaunie speciālisti jau visticamākajā laikā stāsies darbā.

Runājot par šā gada diplomprojektu kvalitāti un jauno arhitektu profesionālo gatavību, jāatzīmē, ka sasniegts ievērojams augstāks līmenis nekā iepriekšējos gados. Diplomprojektu tematikā bija izraudzīti daudzi nepieciešami un reāli objekti, piemēram, daudzstāvu dzīvojamā nama komplekss rūpniecības «VEF» darba saimei, fabrikas klubs, kultūras nams, kinoteātris, kolchozu un rajona centri utt. Diplomanti savā lielā līdībā vairākus veiksmīgi leņķus priekšdarbus, izbraucot uz vietām.

Pēdējā izlaiduma arhitektiem ir raksturīga viena iezīme. Lai gan vairākus iepriekšējos gadus viņu audzināšanā bija izpaudušas konstruktīvisma ietekmes un viņi bija nonākuši funkcionālisma un formalisma gūstā, tomēr šajā pēdējā mācību posmā tika samērā šķaidīti pārkārtoti viņu studiju darbs, ievērojot to pareizajā gultnē. To uzskatāmi apliecina daudzu diplomantu diplomprojekti. Tā, piemēram, I. Paegle, A. Mednis, L. Ose, A. Zake un vēl citi daudz strādājuši, lai apgūtu arhitektūras veco mantojumu, ņemot vērā padomju arhitektūras sasniegumus, un izveidojuši savus projektus augstā tehniskā un mākslinieciskā līmenī. Ar pietiekamu lietpratību izdarīti visi tehniskie ekonomiskie pamatojumi un pienācīgi veikta arī cita dokumentācija.

Taču Latvijas PSR Padomju arhitektu savienības sarakstā diplomprojektu sabiedriskā skatē parādīja, ka, neraugoties uz zināmiem sasniegumiem, kas vērojami arhitektūras nodaļās šā gada diplomantu darbos, vēl arvien jāsadurās ar vairākiem lieliem trūkumiem, kas nākotnē katrā ziņā jānovērš. Šie trūkumi skar tieši pašus diplomantus, kā arī arhitektūras nodaļas vadību.

Nākotnē diplomprojektiem jānorāda pēc iespējas reālāki un aktuāli temati, piemēram, daudzstāvu dzīvojamie nami laukuma vai kvartāla ansambļa sistēmā. Nav nekādas nepieciešamības dot diplomdarbam tādu tematu kā bērnu dārza ēka, ko risina jau trešajā kursā kā kursa projektu. To darba apjoma un komplicētības ziņā nekādi nevar salīdzināt ar tādiem tematiem, kādi ir kultūras pils, pionieru pils un rajona centra izpildījums. Nepavisam nav vajadzīgs diplomdarbu tematu skaitā ietilpināt Mākslas fonda nama projektu,

kurā jāietver daudz dažādu grūti apvienojamu funkciju.

Pievēršoties jautājumam par trūkumiem atsevišķos diplomprojektos, jānorāda, ka daži diplomanti, piemēram, E. Bergs, V. Pavloviča, H. Bērziņš, atbilstoši savus celtņu projektus atrauti no apkārtnes vides, nav iekļāvuši apvidus komponentus arhitektūras kompozīcijā. Tāpēc viņu celtnes izskatās izolētas un indifērentas.

Diplomprojektos maz pūļu veltīts tautas nacionālās daiļrades elementu meklējumiem un iekļaušanai arhitektūrā. Daudzi diplomanti vēl nav pietiekami apguvuši vispārējo tehnisko kultūru, kas lielā mērā ietekmēja atbilstoši kvalitāti, aizstāvēt diplomprojektus. Arhitektūras un kompozīcijas ziņā vāji veikta kolchozu centru plānošana. Te vairāk nekā citos tematos vēl izpaužas formalisma elementi, kad «skaistākas» formas vai «skaistāka» zīmējuma, līnijas dēļ plānā pieļauj ļoti rupjas elementaras kļūdas.

A. Krasnopjorova, A. Breitbortes, V. Kemurdziani u. c. projektos autori, izdarot lelu trasēšanu, nav pēmuši vērā reālu un paredzējuši tām pavisam vienkāršu apbūvi garākos posmos.

Kaut gan projektu grafiskā apdare zināmā mērā uzlabojusies, tomēr jāatzīmē, ka arhitektūras nodaļas diplomantu meistariša grafiskās attēlošanas laukā visumā palikuši zemā līmenī. Vienīgi diplomanti L. Ose, A. Zake, L. Stipniece, I. Paegle un A. Mednis pratuši ieteikt, varētu teikt pat spoži, grafiski izteikt savas domas. It īpaši tas jāskata par pirmo no plānētājiem jaunajiem arhitektiem. Kā zināms, domu attēlošana ar grafikas palīdzību ir viens no galvenajiem un svarīgākajiem līdzekļiem arhitekta rokās, kas ļauj tam sekmīgi veikt savu darbu. Tāpēc nav pieļaujams, ka šim svarīgajam jautājumam nepievērš pienācīgu uzmanību un negādā par to, lai topošajiem arhitektiem būtu nodrošināts nepieciešamais treniņš šajā laukā.

Latvijas Valsts universitātes vadībai galu galā jāzina, ka apstākļi, kādos arhitektūras nodaļa pastāv un darbojas šodien, liek konstatēt, ka tā ir īsts pabērns šajā augstākajā mācību iestādē. Neliela uzlabojumi un panākumi, kas tagad iezīmējušies tās darbā, nav Universitātes vadības gādības vai rūpju rezultāts. Visticamākajā laikā jānodrošina mācību procesa normalizēšana arhitektūras nodaļā, kā arī jānostiprina arhitektūras projektēšanas un pilsētu celtniecības katedras, pieaicinot tajās arhitektus ar lielu praksi un bagātīgu pieredzi.

V. Ivanovs,

Latvijas PSR Padomju arhitektu savienības sekretārs

Kultūras masu darbs ražas novākšanas laikā

Pareizi izvērst kultūras masu darbu ražas novākšanas un lauksaimniecības produktu sagādes laikā ir viens no vissvarīgākajiem kultūras un izglītības iestāžu uzdevumiem. Tāpēc pareizi rīkojušies kultūras namu direktori, ciemu klubu un bibliotēku vadītāji, kuri jau laikus padomājuši par ražas novākšanas kampaņai vērtīgu repertuāru sastādīšanu un agitbrigažu komplektēšanu.

Uzstājoties tieši uz lauka, brigāžu sarkanajos stūrīšos un kolchozu klubos, agitbrigāde nonāk vistiešākā sakarē ar kolchozniekiem un iepazīstas ar viņu prasībām, kuras daudzi kultūras darba vadītāji bieži vien neprot uztvert un saklausīt. Tāpēc, sastādot agitbrigažu programmas un darba plānus, kultūras namu direktoriem, ciemu klubu un bibliotēku vadītājiem jāuztur visciešākie sakari ar vietējām organizācijām un iestādēm, kolchozu priekšsēdētājiem, brigadieriem un pārējo kolchoza aktīvu. Kur tas tiek darīts, agitbrigādes izveidojušās par kolchoznieku gaidītiem viesiem. Tādas, piemēram, ir Cēsu rajona kultūras nama, Rūjienas rajona Nauksēnu ciema kluba un Kandavas rajona kultūras nama agitbrigādes.

Rosmīgākiem jābūst arī kolchozu sarkanajiem stūrīšiem. Tas dod iespēju pārcelt klubu darbu no ciema centra uz brigādēm.

Tāds kultūras un izglītības darba vidūstājs starp ciema centru un kolchoza brigādē ik gadus ir Cēsaines rajona Kraukļu ciema kolchoza «Komunars» otrās laukopības brigādes sarkanais stūrītis. Sarkanajam stūrītim ierādītas divas lielas gaišas istabas. Vienā no tām grāmatu skapis, lasāmā galds, otrā — brigādes lektorijš. Pie sienām VK(b)P CK Politbiroja locekļu portreti, lozungi, plakāti. Redzamā vietā goda plāksne ar zīmā par brigādes pirmrindniekiem. Speciālas diagrammas rāda, kā brigāde izpilda nebeidzamo mērķu darbu uzdevumus, kā norit siena plauja un pārējās lopbarības sagāde. Regulāri iznāk ciņas lapas, tanis tiek stādīti par socialistiskās sacensības saistību izpildi, par brigādes pirmrindnieku darbu pieredzi, tiek kritizēti Lauksaimniecības arteja statutu pārkāpšanas gadījumi, parādīti kļūdu cēloņi, saukti pie kārtības nevīžīgie kolchoznieki un slaidi.

Saprotams, ka šāds kolchoza sarkanais stūrītis kļūst par lielu ražas novākšanas kampaņas veicinātāju spēku.

Tomēr jāatgādā, ka uz kolchozu sarkano stūrīšu aktivitātes rēķina nedrīkst atslābt masu darbs ciemu klubos un kultūras namos. Šeit pēc rajona kultūras un izglītības darba nodaļas apstiprinātā plāna sistematiski jāpūlcejas uz apspriedēm un pārrunām agit-

brigažu dalībniekiem, jānovērtē sava darba rezultāti, jāsaņem jauni materiāli un norādījumi turpmākajam darbam. Nav jāaizmirst, ka ražas novākšanas periodā kluba tipa iestāžu svarīgākais uzdevums ir veicināt socialistisko sacensību, propagandēt socialistiskās sacensības pirmrindnieku pieredzi. Bet tas nav panākams ar «sastingušu» visam ražas novākšanas periodam izstrādātu programmu. Programmai arvien jātop atjaunota, papildināta, vadoties no konkrētiem darba apstākļiem un visas padomju tautas lielās ciņas par mieru, par mūsu Dzimtenes varenības tālāku nostiprināšanu.

Viens no visiespējamākajiem līdzekļiem, kā parādīt sacensības gaitu, līdztekus izstrādātajai agitācijai — plakātiem, diagrammām, goda plāksnēm un tā tālāk — ir «kinoavīzes».

Šādas kinoavīzes kultūras un izglītības darbā sāka lievēsties pēc kinomechaniku-pirmrindnieku bb. Čaunes un Saksona iefosmēs.

Kinomechanikā sīki iepazīstas ar dzīvi tanī kolchozā, kur paredz demonstrēt filmu. Pēc tam, saziņā ar partijas organizācijas sekretāru, viņi uz tīras filmu lentas uzraksta informāciju par pirmrindniekiem, kolchoza kultūras dzīvi, uzņem draudzīgu šaržu vai arī izsaka krāsni kritiku par slaidiem un nodemonstrē to skatītāju priekšā.

Kinoavīzes ir ļoti iedarbīgas un iegūst jo dienas jo lielāku popularitāti. Minētie piemēri nebūt neizsmēļ kultūras un izglītības darba dažādību. Liels atbalsts ražas novākšanas kampaņas sekmīgai norisei ir pirmrindnieku pieredzes vakari, ko sistematiski rīko Rīgas apgabala Gulbenes rajona Friednieku, Lejasciema u. c. kultūras un izglītības iestādes.

Daudz ierosmes kolchoznieki var iegūt arī tā saucamajos agrotehniskajos stūrīšos. Šādos stūrīšos ieteicams organizēt piecas pamatnodaļas: 1. Izpildīsim biedram Staļinam doto solījumu; 2. Staļina dabas pārveidošanas plāns; 3. Sabiedriskās lopkopības attīstība; 4. Mūsu rajona kolchozu saimnieciskās un kultūras dzīves sasniegumi; 5. Lauksaimniecības arteja statutu propagāda.

Lielu popularitāti kolchoznieku vidū ieguvusi Rīgas apgabala Alūksnes rajona kultūras nama agrotehniskās propagandas istaba. Šeit bieži sapulcējas kolchoznieku pārstāvji no visiem rajona lauksaimniecības arteļiem. Šeit viņi iepazīstas ar padomju agronomijas jaunākajiem sasniegumiem, ar rajona lauksaimniecības pirmrindnieku panākumiem un atrod sev nepieciešamo literatūru. Šai istabā iekārtots stends, kas veidots lielajam krievu zinātniekam I. V. Mičurinam; te izstādīti Alūksnes rajona augu un sakpaužu

maketi, pie sienas liela rajona kolchozu karte un līdzās tai kārtējo lauksaimniecības darbu izpildes grafiks. Lielu interesi izraisa kolchoznieku tematiskais albums «Agrotehniskie padomi kolchozniekiem». Kultūras nama agitbrigādes ņem šo albumu līdzi, izbraucot uz kolchoziem.

Tomēr vēl arvien sastopamas kultūras un izglītības iestādes, kas joprojām neatbilst savam nosaukumam, kurās kultūras darbs rit no gadījuma uz gadījumu vai arī pavisam apstājas, sniedzot saturā mazvērtīgus izprieču rakstura sarīkojumus. Tādi, piemēram, ir Priekuļi, Aizputes un Kuldīgas rajonu kultūras nami. Vēl šā gada 20. jūnijā Kuldīgas rajona Kultūras nama uzskatāmā agitācija sastāvēja no pāris nobāļējušiem lozungiem. Ne socialistiskās sacensības rādītāju, ne goda plāksņu, ne vitrīnu, ne sienas avīžu kultūras namā nebija.

Arī tautas namu vadīšanā rajona kultūras un izglītības darba nodaļa ir visai pavirša. Tā, piemēram, Kabilē ciema kluba vadītājs nav 1952. gada kultūras un izglītības darba nodaļai iesūtījis neviena darba plāna, nevienas informācijas vai atskaites, lai gan šim tautas namam jāaptver 6 kolchozi.

Arī no Planīcas tautas nama vadītāja rajona kultūras un izglītības darba nodaļā ir vienīgi š. g. Janvāra darba plāns. Pārējie tautas namu vadītāji savus darba plānus daļēji gan iesūtījuši, toties valrums neiesniedz atskaites (acīm redzot pārāk maz padarīts).

Rajona kultūras un izglītības darba nodaļā nav arī ziņu par to, cik pavisam lekciju nolasīts rajonā, cik atsevišķos kolchozos, kolchozu brigādēs. Pārbaudē noskaidrojās, ka lekcijas un referāti tiek lasīti gandrīz vienīgi sviņģos sarīkojumos. Nevar būt divu domu, ka tas ir pārāk maz.

Līdzīgs kultūras un izglītības darba stāvoklis ir arī Aizputes, Priekuļu, Aknīstes un dažos citos rajonos.

Ciņa par tautas saimniecības tālāku kāpinājumu prasa sistematiski uzlabot darbu visās nozarēs, visos iecirkņos. Arī kultūras darbinieku neatliekamais uzdevums cīnīties par tālākiem un arvien jauniem padomju socialistiskās kultūras un tautas saimniecības sasniegumiem.

Saistīts it sevišķi attiecas uz ražas novākšanas un lauksaimniecības produktu sagādes periodu. Sautzēt katru vārpu, katru kilogramu graudu, panākt arvien lielāku ražu, veidēt vairāk nostiprināt kolchozu iekārtu, padarot vēl varenāku mūsu lielo Dzimteni — tāds ir arī ikvienas kultūras un izglītības iestādes, ikvienas kultūras un izglītības darbinieka pienākums.

M. Edziņš

Pārrunu kārtībā

Par tulkojuma mākslinieciskumu

Laikam gan nevienš tulkojums nebūs brīvs no tulkojuma gaumes, izpratnes, stila un valodas izjūtas utt. piejaukuma, lai kā mēs no tā vairītos, cenzdāmsies citā valodā jo pilnīgāk atveidot kāda rakstnieka darbu. Divi tulkojumi nekad nepārtulko vienu un to pašu daļdarbu vienādi. Un bez šaubām, ja tulkojuma ieskatīsties kāds trešais, tas vienmēr atradīs ko pelamu vai citādi sakāmu — turklāt, vadoties no savas pieejas. Tātad pilnīgi neitrāls tulkojums vispār nemaz nevar būt. Ar to es nebut negribu teikt, ka tāpēc var valdīt patvaļi un ka nav vajadzīgs noteiktis kritērijs.

Daudz esam dzirdējuši runājumā par tulkojuma mākslinieciskumu. Un šeit nu ar šo mākslinieciskuma izpratni dažreiz notiek divvainas lietas.

Bet runāsim konkrēti. Plašajam lasītāju aprindām nebūs zināms notikums ar rakstnieces Annas Sakses romāna «Pret kalnu» tulkojumu krievu valodā. Pieņemsim, ka iesniegtais tulkojums pebija visal augstā līmenī. Redaktora pienākums bija norādīt tulkojājam uz kļūdām un dot manuskriptu atpakaļ vai arī palīdzēt tulkojumu izveidot. Taču romāna «Pret kalnu» tulkojuma redaktors K. Gorbunovs sāka pats uz savu roku darināt «māksliniecisku» tulkojumu — t. i., ne tikai bez fēlas-tības sagraizīja darbu, bet pārveidoja arī personāžus. Piemēram, Eriks Līdums romānā ir neapzinīgs, reizēm pabalīgs — vārdu sakot nav nekāds varonis šā vārda pozitīvajā nozīmē. Redaktoram šķita, ka krievu lasītājam nav «pieņemams» šāds tips, un tāpēc viņš nosvītvoja tā negatīvās īpašības. Tāpat arī Mirdza Ozola reizēm ir mazliet auzīga meitene. Tāda neesot «pieņemama» krievu lasītājam. Tāpēc Mirdza «jaun-

labo»... Tā tas turpinātos, ja nebūtu leļaukusies pati autore — Anna Sakse. Viņa pateica: ja jūs domājat, ka krievu lasītājam mans romāns ar tā varoņiem nebūs «pieņemams» — neredzējiet, neizlaižiet grāmatu. Anna Sakse leģēma stingru stāju, un romāna tulkojumu, tiesa gan, lielā steigā restaurēja. Tā 1948. gada beigās iznāca pirmais izdevums. Taču notikumi risinājās tālāk. Nākamā izdevuma redaktoram Gr. Golinam atkal tulkojums nelikās māksliniecisks, un viņš, latviešu valodu neprazdams, nēmas D. Glezera tulkojumu pārstrādāt pēc Līanas Blumfeldes tulkojuma. Var iedomāties, ka tur nekāds labs neiznāca un tā trešajā izdevumā, ko laidīs klajā šogad, tulkojājam D. Glezeram savukārt vajadzēja tulkojumu atbrīvot no abu redaktoru «mākslinieciskuma».

Notikums ar Annas Sakses romānu varbūt ir tas spilgtākais, tomēr ne vienīgais šāda rakstura gadījums. Krievu valodā iznākušas Annas Brodeles «Marta» zināmā mērā arī ir latviešu oriģināla variants. Tiesa, rakstniece tulkojumu autorizējusi. Pārstrādāt un autorizēt savu tulkojumu nevienam rakstniekam nav lēgts. Bet iznāk divaini, ja rakstnieks attiecīgi nelabo oriģinālu. Tā rodas divas dažādas grāmatas — viena oriģinālā, cita — tulkojumā. Vēlētos zināt, vai Anna Brodele tulkois savu grāmatu atpakaļ no krievu valodas? Var vēl atcerēties gadījumu ar Viļa Lāča «Vētras» tulkojumu, ko literāris redaktors K. Zēlinskis bija patvaļīgi apstrādājis, nerēķinādams ar oriģinālu.

Pēc šāda «mākslinieciskuma» cēlētāju ieteikuma brāļu Kaudziņu «Mēnleku laiku» naiivā realisma gaumē ietvērtos dabas aprakstus katrā ziņā

vajadzējis saīsināt un uzlabot. To proponēja b. J. Abizovs pagājušā gada rudenī Rakstnieku savienībā — sanāksmē, kur vērtēja krievu valodā veiktos latviešu autoru tulkojumus, gatavojoties Vissavienības tulkojāju apspriedei.

Mans ieskats: tulkojumam jābūt augstvērtīgam, mākslinieciskam (nekādā ziņā burtiskam), bet tomēr tulkojumam un nevis variantam, kurā it kā būtu kas no oriģināla, it kā nebūtu. Neaizmirsīsim, ka rakstnieks un viņa darbs ir neatkārtojami, vienreizīgi, bet tulkojājam un redaktoram — daudz un dažādu.

Literatūrā ir arī minimāli tādi izpēma gadījumi kā, piemēram, Lermontova atdzejotais Gētes «Über allen Gipfeln ist Ruh», kur atēts no oriģināla un radies kongenitāls dzejolis «Горные вершины». Uz to mēdz atsaukties variantu darinātāji: kā tad Lermontovs varējis! Nu, nav likuma bez izņēmuma. Ģenitāli dzejnieki un rakstnieki un viņu veiktie tulkojumi ir šāds izņēmums.

Pievēršoties kritikai, kas vērsta pret manu un A. Dukura veikto Andreja Upiša romāna «Jauni avoti» tulkojumu («Literatūra un Māksla» š. g. 27. num.). Recenzents b. J. Abizovs piedēvē tulkojājam burtiskumu, verdzisku sekošanu oriģinālam, viņam šķiet, ka gēms pirmais pagādījis vārds un ielikts tulkojumā utt. Aizrādīšu, ka ikviens, kas ir tulkojis un tulko, zina, ka tāds burtisks tulkojums, par kādu runā b. Abizovs, nemaz nav iespējams. Tādu tulkojumu nevienš nevarētu lasīt un, protams, nevarētu arī iespiest. To nekādi neatļauj abu valodu gramatika. Minēšu kaut vai to, ka Andreja Upiša romānā vēstījums risināts tagadnē, kas ļoti grūti iekļaujas krievu valodā. Vajadzēja atveidot tā, lai skanētu isti labi arī krieviski un lai nebūtu nodarīts pāri autoram. Tas pilnīgi izslēdz burtiskumu.

Palūkosim, ko tad b. Abizovs ieteic.

Dažus viņa proponējumus var pieņemt bez vārja runas un izteikt par tiem atzinību. Tomēr pret dažiem gribu kategoriski iebilst. Kaut vai par vietu, kur Mārtiņš ved veco Robežnieku pie Līnas līķa. Lai lasītājam nekas nebūtu jāleģalo, atļaušos lielāku citātu:

«Kad tēvs, svešs sievu pie istabas no ratiem izlaidīs, griež zirgu pie nojumes, no klēts apcirķņa iznāk Mārtiņš. Liellem, nomērotiem soļiem pienāk klāt, saņem cieši aiz rokas. Viņa rokas spiediena, seja un skatos izmanāma savāda draudzība, pat laipnība. Viņš veļ tēvu uz klēti — Nāc vien, nāc. Redzēsi...»

Tēvs ļaujās. Pret dēla rupjību un apvainojumiem viņš sargāts. Miesu var aiztikt, bet dvēsele kā tērauda bruņā aizsargāta. Viņš let rāmi, ar savas taisnības apziņošu pārākumu seja. Un garā skata dēla grēku mēru, kas pildās pilieni pa pilieniem. Drīz ies malām pāri.

Bet pie klēts durvīm taisnības un pārākuma apziņa spēji sabruk, iespīstām acīm viņš apstājas, kājām iecērtas zemē, raujas atpakaļ.

Bet Mārtiņš tikai veļ viņu stieksnīm pāri, dibenā.

— Nāc vien, nāc. Paskaties, — viņš draudzīgi saka.

Pievēl tēvu mironim gluži klāt. Draudzīgi uzliek roku uz pleca, saliec tēva augumu.

— Apskaties nu labi. Tavs darbs... Nu ir noticis, ko kāroji. Apskaties nu labi.

Išu acumirkli tēvs skatās.

Bet Mārtiņš neatstājas. Iet līdzi, pieliecas tik tuvu, ka karsta dvasa aizķer tēva kaklu un vaigu.

— Tu esi tas vainīgais... — viņš čukst tam ausī. — Tu! Slepka... Savu bērnu nokāvi. — Un kad tēvs viņā pusē sliekšnīm attālinās, sauc tam pakā. — Liekuļo!

(Pasytījumi mani, M. S.)

Ikviens saprot, cik šī aina ir baiga un neparasta. Baiga un neparasta tieši ar autora vēstījumu: Mārtiņš saņem tēvu cieši aiz rokas, seja izmanāma savāda draudzība, pat laipnība. Mārtiņš draudzīgi uzliek roku uz pleca, pieliecas pie tēva kakla, karsta dvasa aizķer tā kaklu, čukst ausī: «Tu esi tas vainīgais...» Un beidzot skāji sauc, kad tēvs attālinās: «Liekuļo!» Autors te zīmējis tik skaidri, tik uzskatāmi un taustāmi, ka katram saprotams un «pieņemams», kas aiz tā slēpjas. Tulkot tā, kā ieteic b. Abizovs, piekabimof, говорит он по-черкнуто дружески, но... оная-таки подчеркнуто дружелюбно кадет рыку отцу на плечо» utt., nebūs pareizi. Atrodu, ka tas galīgi izboja un atšķaida šo vietu. Strādājot pie tulkojuma, kā arī vēlāk lasot salikumu, vairākkārt apstājos pie šī «draudzīgi», «čukst» utt. Un katru reizi noraidīju domu, ka to vajadzētu interpretēt.

Tāpat mums pārmet, ka tulkojumā Robežnieks nerunājis dabiski, vienkārši cilvēka valodā. Patiesi, viņš kaut cik vienkārši runā tikai pāris vietās. Vienā, kur stāsta par sarunu ar baronu. Var pārbaudīt tulkojuma oriģinālu, lai pārliecinātos, ka autoram pāri nav nodarīts. Parasti vecais Robežnieks runā aprauti, uzkliežieniem, visvairāk patēfiski, ar bībeles tekstiem un pamācībām. Konsultējoties ar autoru, bībeles tekstos atstājam tikai dažus vārdus baznīcas slavu valodā, pārējo dodot krieviski ar attiecīgu bībeles teksta skandējumu.

Arī dažus citus b. Abizova ieteiktos tulkojuma variantus var apstrīdēt ar tādām pašām sekmēm, kā viņš pierādīja. Bet ar to šoreiz nenodarbošos. Si mana raksta nolūks ierosināt debates par jautājumu: cik tālu tulkojuma mākslinieciskuma vārdā var atļaut pārveidot oriģinālu?

M. Sūmane

Desmit dienas jaunajā Vācijā

Prof. A. MJASNIKOVS

Pirmais, kas saistīja uzmanību Berlīnes demokrātiskā sektora ielās, bija liels neparasta tipa plakāts — melnā ierāmējuma. No plakata raudzījās pievilcīga jaunekļa seja. Kupli mati, biezas uzacis, domīgas acis, vēl bērnišķīgi apalga mute... Tas bija Filips Millers, ko nonāvēja mīerīgas demonstrācijas laikā Esenē. Kāpēc viņš gāja bojā? Par ko viņš atdeva savu dzīvību? Filips Millers mīlēja savu dzimteni un gribēja redzēt to vienotu, demokrātisku, miermīlīgu. Kopā ar miljoniem citu godīgu cilvēku Vācijā viņš protestēja pret politiku, ko pieņēma Adenauers, kas tajās dienās gatavoja jaunu noziedzumu pret vācu tautu — separātu Bonnas līguma parakstīšanu. Milleru nogalināja Bonnas varas iestādes. Viņa bēdas domāja, ka ar asinātņu represiju palīdzību iebiedēs vācu tautu, bet tas sacēla vēl varenāku protesta viļni.

Netālu no vietas, kur Unter den Linden aleja beidzas ar Brandenburgas vārtiem, pie demokrātiskā sektora robežas atrodas Hitlera imperijas kancelejas drupas. No turienes jau atzvaids daudz gruvešus. Bet vēl palikuši sārta marmora gabali, kas atļūzusi no zelta krāsa bezgaumīgi nokrāsotām kolonnām, rēgojas varenu pazemes paslēptu velvēs... Tie izauklēti velnišķīgie kara plāni. No šejienes nāca pavēles par pilsētu un ciemu barbārisku nopostīšanu, par simtiem tukstošiem cilvēku iznīcināšanu nāves nometnēs. Noraugoties uz šo akmeņu un dzelzs chaotisko sabīvējumu, neviens jādodomā: kā, pasaules kundzības iekarošanas neprātīgo plānu fināls. Gluži tādas pašas beigas nenovēršami gaida arī Hitlera jaunzradušos pēcniekus.

Berlīnes demokrātiskā sektora iedzīvotāji daudz strādā, atjaunojot dzimto pilsētu. Jau ierindā stājusies Humboldta vārda nosauktā Berlīnes universitāte pie Unter den Linden alejas. Daudz veco līpu, kas auga visgarām sai maģistrales, gāja bojā kara laikā. Tagad te iestādīti jauni koki, un slavenā Berlīnes līpu aleja jau dzīvo jaunu dzīvi. Aleja beidzas ar lielu laukumu, kas izveidojies pēc kara laikā sagrautas karaļa pils drupu novākšanas. Laukums nosaukts Marksa un Engelsa vārdā. Berlīnes darbalaids tajā rīko savas manifestācijas.

Berlīnieši ar lepnumu runā par jaunas maģistrales — Staļina alejas izbūvi. Demokrātiskā sektora iedzīvotāji brīvprātīgi uzņēmušies saistības nostrādāt zināmu skaitu dienu šīs maģistrales celtniecībā. Mēs redzējām, cik pašizliedzīgi pūlas Staļina alejas jaunceltnēs dažāda vecuma un dažādu profesiju laudis.

Sporta pils pagalmā iekārtota izstāde, kas rāda, kāda būs Staļina aleja pēc būvdarbu pabeigšanas. Drīz vien gar šo pilsētas lielāko satiksmes artēriju pacelsies skaisti nami, zaļos skveros, darbosies strūklakas. Augstināgošos korpusos jau var saskatīt jaunās Berlīnes nākamās lieliskās ielas apveidus.

Vācu rakstnieku kongresā ieradās ļoti daudz ārzemju viesu, tajā skaitā arī mūsu delegācija — no Padomju rakstnieku savienības. Kongresa svinīgā atklāšana notika «Kammerspiel» teātra namā, piedaloties Vācijas Demokrātiskās Republikas prezidentam Vilhelmam Pīkam. Zāle bija izrotāta kā svētkos. Atskanēja Bethovena svinīgās melodijas. Atklāšanas dienā teica runu Starptautiskās Staļina premijas laureāte Anna Zegerse, kuru visi klātesošie sirsnīgi apsveica. Viņa runāja par lielo atbildību, kāda ir rakstniekam tautas priekšā.

Kongresa tālākais darbs noritēja Preses namā. Jau no tālienes uz nama fasādes varēja saredzēt milzīgu Annas Zegereses ģimēni. Uz plakata bija uzraksts: «Katram rakstniekam izvirzīties jautājums: ko tu esi darījis miera labā?» Vīrs prezidēja galda atradās transparents ar šiem pašiem Annas Zegereses dzīvi izjustajiem vārdiem. Tie it kā uzsvera kongresa galveno uzdevumu — cīnīties par mieru.

Kongress ilga četras dienas. Tajā noklausījās referātus par visiem aktuālākajiem tematiem, kas skar vācu literatūras un kultūras attīstību. Lielu referātu nolasīja rakstnieks Stefans Hermlins. Viņš runāja par vācu kultūras likteni. Amerikāņu imperialisti un viņu dienderi Rietumvācijā cenšas pa-

zudināt vācu jauno kultūru. Tāpēc visiem godīgajiem vācu rakstniekiem, norādīja runātājs, kurl pilnībā apzinās, ka viņi ir nācijas progresīvie pārstāvji. Šajā bargajā brīdī jāizšķir jautājums, ko izteicis jau dižais proletarietu rakstnieks Maksims Gorkijs: «Ar ko esat jūs, kultūras meistari?» Ar tiem, kas gatavo jaunus postījumus, vai ar tiem, kas ceļ un rada?

Viljams Bredels vēltīja savu referātu vācu mūsdienu literatūras un kritikas problemām. Viņš pastāstīja par palīdzību, ko sniedz Padomju Savienības rakstnieki jaunās, progresīvās vācu literatūras radītājiem. Referents sauca atmiņā padomju daļliteratūras lielas tradīcijas, Gorkija nemirstīgos dalīdarbus un viņa izteicienus par mākslas jautājumiem.

Bredels parādīja, ka aplami ir to vācu rakstnieku uzskati, kas domā, ka nevar rakstīt par sodieniem, ka rakstnieks var stāstīt vienīgi par to, kas sen pagājis. Gēte, atgādināja Bredels, rakstījis «Jaunā Vertera ciešanas» tad, kad Verteri dzīvoja viņam visapkārt, Anna Zegerse pratusi radīt interesantus darbus par saviem laika biedriem un palīdzējus daudzām no viņu vidus dzīvē un cīņā. Bredels tāpat norādīja, ka nedrīkst nošķirt literatūras žanrus citu no cita ar akmens sienu.

Kāpēc daži estēti noniecina reportāžu? Laba reportāža var būt vajadzīgāka un nozīmīgāka par vāju romanu.

Jaunais talantīgais dzejnieks Kuba (Kurts Bartels) nolasīja referātu par uzdevumiem, kas veicami Vācijas rakstnieku savienībā, kura tikai nesen atdalījies no Kulturbunda — Vācijas Intelligences progresīvās savienības. Bartels savijnoti un dedzīgi runāja par nepieciešamību strādāt ar jaunajiem rakstniekiem, studēt marksisma-lenīnisma klasiku darbus, par kritikas un paškritikas izvērsanu. Pēc referāta norisa dzīvas diskusijas par tajos skartajiem jautājumiem.

Kongresa darbs saistīja visas progresīvās Vācijas uzmanību. Kongresā ieradās fabrikā un rūpnīcu pārstāvji. Neaprobežodamies ar apsveikumiem vien, viņi prasīja, lai rakstnieki savos darbos attēlotu strādniekus un zemniekus, lai viņi palīdzētu labāk un dziļāk izprast tagadējā laikmeta dzīvi. Ograci apmainījās sirsnīgiem apsveikumiem ar rakstnieku Marchvici, kas sēdēja prezidijā. Viņš kādreiz pats bijis ogracis. Tēraudkausēšanas rūpniecības strādnieki uzdāvināja Bartelam savas produkcijas paraudziņu. Viņi it kā atgādināja: nekad neizmirsti strādnieku skūru, no kuras vidus tu esi nācis. Kongresā ieradās arī Vācijas jaunie pionieri.

Apsveikumus kongresam izteica visdažādāko zemju pārstāvji. Ar lielu uzmanību visi noklausījās Padomju rakstnieku savienības delegata dzejnieka Stepana Ščipačova apsveikuma runu. Aplausu vētru izraisīja Nazima Hikmeta dedzīgie vārdi.

Grieķu dzejniece Melpo Aksioti pastāstīja, cik varonīgi cīnās Grieķijas tauta par mieru un savas dzimtenes neatkarību. Visi, kas atradās zālē, ar savilgtoju nokaustījās stāstījumu par to, kā izturējusies nopratināšanā kāda grieķu patriote: «Kā jūs sauc?» — valcāja bēdes. Viņa lepnī atbildēja: «Grieķietel!» — «Kur jūs dzīvojat?» — «Atenās» — atskanēja atbilde. — «Kāda ir jūsu pamatprofesija?» — centās izdibināt izmeklēšanas tiesnesis. — «Cīņa par dārgās tautas laimi». Mēs sajūtām, ka visu zālē esošo cilvēku sirdis bija kopā ar viņu, ar šo varoni, kuras vārdus mums nav zināms.

Kongress noslēdzās ar Rakstnieku savienības vadošo organu lēvēcšanu. Par Savienības priekšsēdētāju ievēlēja Anna Zegerse, par priekšsēdētāja pirmo vietnieku — Stefans Hermlins, par priekšsēdētāja otro vietnieku — Hanss Marchvici, par ģenerālsarkretaru — Kuba (Kurts Bartels). Savienības valdē ievēlēja 30 izcili Vācijas rakstnieki.

Pārtraukums starp sēdēm un vakaros dažādu zemju rakstnieki sastapās draudzīgās pārrunās. Dzejnieki nolasīja savas vārsmas. Rakstnieki iztīrāja to vai citu darbu idejiskās un mākslinieciskās vērtības, kā arī runāja par to trūkumiem. Padomju Savienības tautas demokrātijas valstu pārstāvji ar lepnumu pakāvējās pie savu zemju pa-

nākumiem mierlaika celtniecībā; viesi no kapitalistiskās pasaules runāja par savu tautu varonīgo cīņu par mieru un brīvību.

Mēs pārliecinājāmies, ka vācu rakstnieki, kritiķi un mākslas zinātnieki ar dziļu interesi vēro padomju mākslas un literatūras panākumus. Šo rindu autoram nācās nolasīt divus lielus referātus. Pirmais no tiem notika Kulturbunda zālē par tematu «J. V. Staļina darbu nozīme padomju estētikas pamatproblemu izstrādāšanā». Otru referātu «Daži socialistiskā realisma jautājumi» nolasīja Vācijas Demokrātiskās Republikas augstskolu darbiniekiem. Referātu apspriešanas laikā vācu rakstnieki un filologi lūdza izdevējus drīzāk publicēt vienā krājumā visu, ko rakstījis par mākslu J. V. Staļins. Man uzstādīja daudz jautājumu. Starp citu, jautāja, kā Padomju Savienībā izšķir estētikas jautājumus, tāpat jautājumu par realisma un romantisma savstarpējām attiecībām.

Ļoti liela ir interese par padomju literatūru. Vācijas Demokrātiskajā Republikā pārtulkoti vācu valodā daudzi padomju daļliteratūras un zinātniskie darbi. Tā izdevniecība «Kultur und Fortschritt» laidusi klajā teicamus Mičurina un Timirjazeva darbu izdevumus, Ščipačova un Dolmatovska dzejas, Nikolajeva un Ažajeva romānus. Izdevniecība gatavo klajā laišanai padomju literatūrinātnieku rakstu krājumu par socialistisko realismu.

Vācijas Demokrātiskās Republikas iestādes izrādīja ārzemju delegācijām lielu viesmīlību. Pēc kongresa nobelguma mēs guvām iespēju ne tikvien apskatīt Berlīni, bet arī vēlām interesantu braucienu pa republiku.

Kalbā mēs apciemojām jauno metalurģijas kombinātu «West». Rūpniecības celtniecība vēl nav pabeigta. Bet pirmās krāsnis jau iekurtas, un mēs bijām klāt, kad norisa šis svinīgais notikums.

Mēs bijām arī Harca kalnos. Nāca prātā kopš bērnu dienām pazīstamais Heinricha Heines «Ceļojums uz Harcu». Mums parādīja slaveno kalnu teātri, kas atrodas netālu no Tales pilsētiņas. Krauji kalnā paceļas amfiteātris. Tajā var novietoties līdz diviem tūkstošiem skatītāju. Lejā ir laukumiņš, dabiska skatuve, kas sevišķi labi piemērota Gētes «Fausta» uzvešanai. Pa labi un pa kreisi — mežiem klāti kalni. Apbrīnojama akustika: aktiera balss tikpat labi dzirdama kā pirmajā, tā pēdējā rindā.

Mēs apmeklējām arī senatnīgo Veimaru, ko apvērso Gētes un Sillera vārdu romantika.

Bijušā Veimaras hercoga pili iekārtots muzejs «Gēte un viņa laiks». Šā muzeja organizētāji centušies atsvināt no tradicionālās izpratnes par Gēti kā par «dzejnieku — olimpieti». Viņi cenšas parādīt, ka Gēte bijis pieejams visām viņa laika bēdām un priekiem, cenšas uzsvert viņa saites ar tautu. Tas ir sākums lielam darbam.

Majestātiska, impozanta ir Gētes un Sillera kapliča senajā kapsētā. Pašā pilsētā pie atjaunotā teātra paceļas pieminekļi abiem dižajiem veimariešiem. Vācu tauta ar lielu mīlestību sarga un glabā šīs relikvijas.

Leļīgā mēs bijām klāt Vācijas Brīvās Jaunatnes savienības IV kongresā. Milzīgā zālē, kas bija izklāta ziliem audekliem, atradās vairāki tūkstoši jaunekļu un jaunavu gaišzilas blūzēs. Prezidijs trijās rindās. Pirmajā rindā sēd delegāti, kas ieradusies no ārzemju jaunatnes organizācijām. Lūk, padomju karodziņš, kinofons, poļu. Cik daudz zemju atsūtījušas šurp savus pārstāvjus! Kongresa goda viesu vidū bija Vācijas Socialistiskās vienības partijas ģenerālsarkretars Valters Ulbrichts.

Viens pēc otra devās tribīnē jaunie laudis. Viņi stāstīja par darbu un mācībām, par to, ka ir gatavi aizstāvēt jauno dzīvi, vācu kultūru, demokrātiskos iekarojumus. Viņi zvērēja, piesaucot bojā gājušā Filipa Millera vārdu, ka neļaus amerikāņu plēšonām pazemot vācu tautu, atkal padarīt to par agresijas leroči.

Varoņa nāvē kritušā Filipa Millera vārds kļuvis par simbolu Vācijas jaunatnei cīņā par labāku nākotni. Šī cīņa vainagosies ar panākumiem. Jo vācu tautas lielākā daļa meklē un atrod pareizo ceļu.

(No žurnāla «Novoje vremja»)

Ārzemju piezīmes

ATMASKOTS VILTOJUMS

Nesen Parīzē notika režisora Viktora Vika jaunās dokumentālās filmas «Rūpju diena» pirmemonstrējums. Nosūtītajos ielūgumos bija teikts, ka šī dokumentālā filma stāsta par strādnieku un arodbiedrības cīņu pret lielas rūpnīcas īpašnieku. Taču uz pirmemonstrējumu aicināto viesu skaitā strādnieku nebija. Toties visai plaši bija pārstāvēti rūpnieki, fabrikanti un bankieri! Frakās un smokingos tērpto kapitāla pārstāvju vidū vienā otrā vietā varēja redzēt arī «dzelteno» arodbiedrību barvežus, kas bija ģērbusies mazliet vienkāršāk. Starp citu, par šādu skatītāju izvēli nebija, ko brīnīties. Tiklīdz sākās šīs «dokumentālās filmas» demonstrēšana, kļuvi pilnīgi skaidrs, kam tā veltīta īstenība.

Filmas notikumi izvērsās lielā metalurģiskā rūpnīcā Izbergas pilsētā Ziemeļu departamentā. Streikojošie strādnieki prasīja no saimnieka paaugstināt darba algu. Notiek strādnieku sadursme ar palīgpolīciju — parasta parādība Francijā. Bet pēc tam sākas kaut kas neparasts. Rūpnīcas īpašnieks brīvprātīgi izsaka vēlēšanos samaksāt no pašā kabatas soda naudu, ko piedzen no kāda strādnieka. Šī epizode izraisīja zālē jūsmīgu čalu. Filmas turpinājumā saimnieks parādīts gandrīz vai kā īsts tēvs strādniekiem. Viņš uzstājas pret streikauzņēm un pūlas pārliecināt šos «piekrāptos» laudis, ka nepieciešams «stiprināt strādnieku šķiras solidaritāti»...

Cenzura Viktora Vika viltojumu atzina par labu un ļoti dedzīgi ieteica kinoteātriem. Pirmemonstrējumā tas izpelnījās kapitalistu un to rokaižu jūsmīgas atsauksmes. Bet Izbergas metalurģiskās rūpnīcas strādniekos tas izraisīja vēl dedzīgākas pretejas jūtas — niknu sašutumu. Viņi atbildēja uz Vika provokāciju ar protesta streiku.

HOLIVUDAS „GRĀVĒJU” KĀRTĒJĀ NEVEIKSME

Punta del Este ir neliela kurvieta Urugvajā, ar kuru Holivudas bosiem saistītas visai bēdīgas atmiņas.

Pēc Urugvajas valdības lerosmes 1951. gadā Punta del Este pilsētā sarīkoja nelielu kinofestivālu, kurā piedalījās tikai sešas valstis: ASV, Anglija, Francija, Itālija, Meksika un Brazīlija.

ASV nosūtīja uz Punta del Este milzu delegāciju, kuras sastāvā ietilpa 30 kinodarbinieki, kā arī 40 žurnālisti un reportieri. Amerikāņu kinobiznesmenī cerēja tur panākt pilnīgu uzvaru un tādējādi revanšēties par Rietumelropā notikušo pēdējo kinofestivālu nepatīkamajiem rezultātiem. Tomēr arī šajā festivālā jēķiem izdevās iegūt tikai vienu nenozīmīgu prēmiju. To piešķīra Glorijai Svēnsonei par kādas lomas teicamu tēlojumu filmā «Rietošās saules bulvaris».

1951. gada festivāla rezultāti varen satīkinoja Holivudas dižvīrus. Viņu niknums izvērtās jo lielāks tāpēc, ka nebija iespējams novēl vainu uz kaut kādu «kaitīgu politisku ietekmi» — festivālā piedalījās vienīgi valstis, kas politiskā un ekonomiskā ziņā atkarīgas no ASV.

1952. gadā Punta del Este pilsētā notika otrs kinofestivāls. Šoreiz tajā bija pārstāvētas vienpadsmit valstis: sešām 1951. gada festivālā dalībniecēm pievienojās Japana, Zviedrija, Rietum-

rovskis un L. Gāge. Programā A. Kariņa, A. Skuites, J. Ivanova un M. Zarina skandāri. Sākums plkst. 21.

23. jūlijā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā biedru un kandidātu sapulce ar PSRS Padomju mākslinieku savienības orgkomitejas sekretāru, KPFSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieku, Staļina premijas laureātu D. Nalbandjana piedalīšanos. Darba kārtība: 1952. gada izstādes sagatavošanas gaita. Sākums plkst. 18.

Dzintaru koncertzālē KPFSR Nopelniem bagātā māksliniece Em. Kaminkas literārs vakars. Sākums plkst. 21.

24. jūlijā Latvijas Padomju rakstnieku savienībā krievu sekcijas sanāksme. Apspriedis almanachus «Sovetskaja Latvija» un «Sovetskaja Estonija». Izstāžu organizē PSRS Padomju rakstnieku savienības brigāde un abu almanachu redakcijas koleģijas. Sākums plkst. 16.

Dzintaru koncertzālē KPFSR Nopelniem bagātā māksliniece, Staļina premijas laureāte M. Aleksandroviča koncerts. Piedalās L. Rubene un B. Moisejevs. Sākums plkst. 21.

25. jūlijā Filharmonijas koncertzālē. Amatu iela 6. KPFSR Nopelniem bagātā māksliniece, Staļina premijas laureāte D. Pantofel-Nečecas koncerts. Sākums plkst. 21.

ŠONEDĒL